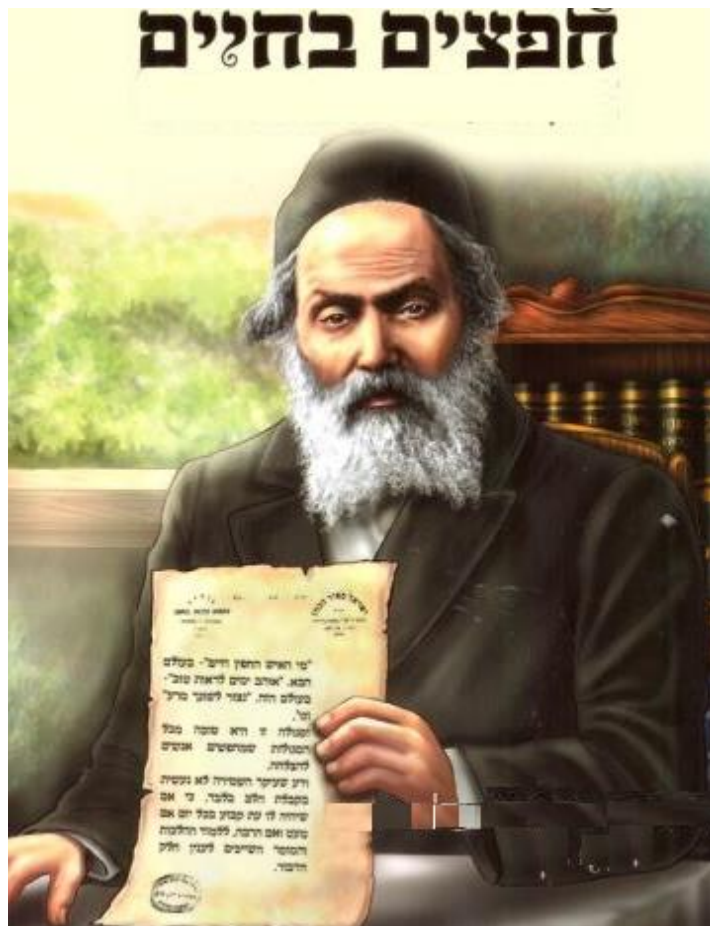

האם אתה בקי בהלכות שמירת הלשון? בחן עצמך בהלכה

קונטרס – הלכות שמירת הלשון (חלק א')

50 שאלות ותשובות אמריקאיות

707 אדר תש"פ

דדדי החש התדבקות ממחלת הקורונה
על כל אחד להתחזק ולהיזהר מלשון הרע ורכילות, כמו שכתוב בערכין ט"ו (גמרא).
 הוא הבדיל בין איש לאשתו אמרה תורה בדד ישב.
 ולהתחזק במידת הענווה, ולהעביר על מידותיו, כמו שכתב הרא"ש בפירוש ב'שלהי הוריות'.
 וכל המתחזק (בדברים אלו), תגן הזכות עליו ועל בני ביתו שלא יחלה אחד מהם
 חיים קנייבסקי.

סולם בקיאות:

מצוין	טוב מאד	טוב	בינוני	בלתי מספיק	גרוע
46-50	41-45	31-40	21-30	11-20	0-10
מומלץ להתקדם לשאלון הבא			חייב ללמוד הנושא היטב ולחזור על השאלות		

בחינה שנייה (לאחר לימוד)

בחינה ראשונה (מצב נוכחי)

שאלה	תשובה א	תשובה ב	תשובה ג	תשובה ד
1.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐
15.	☐	☐	☐	☐
16.	☐	☐	☐	☐
17.	☐	☐	☐	☐
18.	☐	☐	☐	☐
19.	☐	☐	☐	☐
20.	☐	☐	☐	☐
21.	☐	☐	☐	☐
22.	☐	☐	☐	☐
23.	☐	☐	☐	☐
24.	☐	☐	☐	☐
25.	☐	☐	☐	☐
26.	☐	☐	☐	☐
27.	☐	☐	☐	☐
28.	☐	☐	☐	☐
29.	☐	☐	☐	☐
30.	☐	☐	☐	☐
31.	☐	☐	☐	☐
32.	☐	☐	☐	☐
33.	☐	☐	☐	☐
34.	☐	☐	☐	☐
35.	☐	☐	☐	☐
36.	☐	☐	☐	☐
37.	☐	☐	☐	☐
38.	☐	☐	☐	☐
39.	☐	☐	☐	☐
40.	☐	☐	☐	☐
41.	☐	☐	☐	☐
42.	☐	☐	☐	☐
43.	☐	☐	☐	☐
44.	☐	☐	☐	☐
45.	☐	☐	☐	☐
46.	☐	☐	☐	☐
47.	☐	☐	☐	☐
48.	☐	☐	☐	☐
49.	☐	☐	☐	☐
50.	☐	☐	☐	☐

שאלה	תשובה א	תשובה ב	תשובה ג	תשובה ד
1.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐
15.	☐	☐	☐	☐
16.	☐	☐	☐	☐
17.	☐	☐	☐	☐
18.	☐	☐	☐	☐
19.	☐	☐	☐	☐
20.	☐	☐	☐	☐
21.	☐	☐	☐	☐
22.	☐	☐	☐	☐
23.	☐	☐	☐	☐
24.	☐	☐	☐	☐
25.	☐	☐	☐	☐
26.	☐	☐	☐	☐
27.	☐	☐	☐	☐
28.	☐	☐	☐	☐
29.	☐	☐	☐	☐
30.	☐	☐	☐	☐
31.	☐	☐	☐	☐
32.	☐	☐	☐	☐
33.	☐	☐	☐	☐
34.	☐	☐	☐	☐
35.	☐	☐	☐	☐
36.	☐	☐	☐	☐
37.	☐	☐	☐	☐
38.	☐	☐	☐	☐
39.	☐	☐	☐	☐
40.	☐	☐	☐	☐
41.	☐	☐	☐	☐
42.	☐	☐	☐	☐
43.	☐	☐	☐	☐
44.	☐	☐	☐	☐
45.	☐	☐	☐	☐
46.	☐	☐	☐	☐
47.	☐	☐	☐	☐
48.	☐	☐	☐	☐
49.	☐	☐	☐	☐
50.	☐	☐	☐	☐

לרפואה שלמה

רפאל חיים בן נעימה שלמה בן מרים מיכל בת אילנה כל חולי וחולות הקורונה

לעילוי נשמת:

ימנה בת שמחה רחל בת ריקה אליס בת אסתר כל מתי הקורונה

לעילוי נשמת:

מסודי בת שרה עליזה בת חנה סולטנה בת מזל רמונד בת מסודי

לעילוי נשמת:

יצחק בן סולטנה שרון בן אליס אבנר בן לאה

לעילוי נשמת:

שמעון בן רחל שמעון בן רחל משה בן ציפורה בן ציון בן אסתר דוד בן עליזה מאיר בן עליזה

סולם בקיאות:

מציין	טוב מאד	טוב	בינוני	בלתי מספיק	גרוע
46-50	41-45	31-40	21-30	11-20	0-10
מומלץ להתקדם לשאלון הבא			חייב ללמוד הנושא היטב ולחזור על השאלות		

(התשובות נמצאות בסוף הקונטרס – המקורות עפ"י ספר שמירת הלשון וספר נצור לשונך)

הצלחה רבה

- 1. שוקי פגש את חברו, שקד, בחנות הממתקים, וראהו מכניס ממתק לכיסו מבלי לשלם, וסיפר זאת לדני. האם שוקי עבר על איסור לשון הרע?**

  - לא, שלשון הרע הוא שמספר דבר שקר, אבל אם סיפר דבר אמת שראה, לא נחשב לשון הרע. אבל עבר על איסור 'ארור מכה רעהו בסתר' שהוא איסור חמור לא פחות מאיסור לשון הרע.
  - לא, שלשון הרע הוא שמספר דבר שקר, אבל אם סיפר דבר אמת שראה, לא נחשב לשון הרע. אבל עבר על איסור 'לא תלך רכיל בעמך', שהוא איסור חמור לא פחות מאיסור לשון הרע.
  - כן, שאיסור לשון הרע הוא שמספר דבר אמת, ועבר על איסור 'לא תלך רכיל בעמך'.
  - תשובות א ו- ב
- 2. רחל סיפרה לחברתה, לאה, שהתארסה, אך עדיין הנושא לא רשמי. האם רשאית לאה לספר לאחרים?**

  - לבני ביתה הקרובים, מותר, לחברותיה האחרות אסור
  - אם רחל, ביקשה ממנה במפורש לשמור לעצמה ולא לגלות, אסור. אחרת – מותר
  - אסור ללאה לספר בכל מקרה
  - מותר ללאה לספר (שזוהי ידיעה משמחת)
- 3. במהלך לימוד החברותא בין אפרים ולחברו מנשה, בביתו של אפרים, נכנסה אמו של אפרים אמרה לו (בנוכחות חברו מנשה) שאינה מוכנה שהוא ייפגש יותר עם שרוליק, כיון ששמעה מהשכנה, שהוא מתנהג מתחת לכל ביקורת ויש לו מידות רעות. האם אמו של אפרים עברה על איסור לשון הרע?**

  - כלפי בנה לא עברה על איסור לשון הרע, כיון שחובת חינוך הבן עליה והתכוונה לתועלת, אך כיון שאמרה בנוכחות החבר, עברה על איסור לשון הרע (שאינן מצות חינוך אחרים עליה)
  - עברה על איסור לשון הרע כיון שרק שמעה ולא ראתה, ולא היה לה להאמין לשכנה
  - לא עברה על איסור לשון הרע שכן התכוונה לתועלת של בנה ושל חברו
  - אם הילדים גדולים מגיל מצות – עברה על איסור לשון הרע מהתורה, ואם הם קטנים מגיל מצות – עברה על איסור לשון הרע מדרבנן
- 4. דבורה קנאה בהצלחתה התמידית של חברתה גילה, וסיפרה עליה דברים שאינם נכונים. על איזה איסור עברה דבורה?**

  - איסור לשון הרע
  - איסור לא תלך רכיל בעמך
  - איסור מוציא שם רע
  - תשובות א, ב
  - תשובות א, ב, ג
- 5. כשפגשו ראובן ושמעון את יודם, לוי, סיפרו לו שניהם ביחד על יהודה שלפתע החל להתנהג בצורה חצופה, וכן שעזב את הישיבה וטס לעבוד בחו"ל. האם יש בדברים משום לשון הרע?**

  - אין איסור לשון הרע ששניים מספרים יחד, אלא דווקא ביחיד. אבל אין שום היתר לכך
  - כן, שיש איסור לשון הרע גם ששנים יחד מדברים בגנות הזולת (ואף עוונם חמור יותר)
  - אנשים המדברים יחד דברי גנות בזולת, עוברים על אבק לשון הרע, ואין היתר לכך
  - אין איסור לשון הרע אלא כשיחיד מדבר על יחיד או על רבים, אבל רבים שמדברים על יחיד, אינם עוברים על איסור לשון הרע, אך עוברים על לאוים אחרים, ואין היתר לכך
- 6. חן דיבר לשון הרע על עצמו ועל חברו, גד, כשסיפר לשלומי שהוא וגד נעלמים משיעור גמרא. האם עבר על איסור לשון הרע?**

  - כן, שאיסור לשון הרע הוא גם כשכולל את עצמו בדברים שהוא מספר
  - לא, שאיסור לשון הרע זה דווקא המדבר בגנות חברו
  - אם מקדים עצמו בדיבור לשון הרע ואח"כ מצרף חבריו – לא עובר על איסור לשון הרע (ואין לעשות כן). ואם מקדים לשון הרע על חבריו ורק בסוף מוסיף את עצמו – עובר על איסור לשון הרע
  - אם מוסיף עצמו בדברים שיש בהם רכילות ולשון הרע עובר מדרבנן על איסור לשון הרע (ורק שמדבר בגנות הזולת עובר מהתורה על איסור לשון הרע)
- 7. אביו של גרשון וכן שמואל, משמשים וועד הבית, ביקשו מגרשון לגלות להם מי הוא הילד הקטן ששבר את המראה בכניסה לבניין. האם מחויב הוא לענות לבקשתם ביועו, שעלול הדבר להביא לידי דברי לשון הרע?**

  - רק לאביו מחויב לספר (שבמצות כיבוד הורים יש עשה ולא תעשה וחמורה ממצות עשה של לשון הרע)
  - גרשון צריך לפנות להורי הקטן שיתקנו את הנזק שעשה בנם, ורק אם לא יסכימו רשאי לספר לאביו ולשמואל.
  - מותר לספר רק את מה שראה מבלי להוסיף דברים מעבר לכך
  - אסור לספר אפילו לאביו (ויסרב באדיבות ובדרך ארץ)

8. **יצחק שמע שקובי מתכוון 'לקחת' את קופת הצדקה הנמצא בבית הכנסת של הישיבה. האם צריך לומר לרבו?**
- כל זמן שלא קרה המקרה, אסור לו לומר לרב, שגם זה בגדר איסור לשון הרע
  - אם יודע שאינו יכול למנוע מקובי לעשות העברה, מותר לספר לרב.
  - מחויב לנסות למנוע מקובי לעבור העברה, ואף רשאי לאיים עליו שיספר לרב על כוונתו
  - צריך לעדכן את הוריו של קובי, שימנעו ממנו את העברה (ואין בזה גדר של לשון הרע כיון שמתכוון לתועלת)
9. **מר דבורי הוא מנהל צרכנייה גדולה, ביקש מעוזרו לעשות פרסומת בגנות מתחרהו – האם חייב העובד לשמוע למנהל?**
- אפילו אם יודע שיפוטר והדבר יגרום למשפחתו קשיי פרנסה – אסור לשמוע בקולו**
  - אם יודע שיפוטר במידה ולא יעשה, נחשב לאונס, ומותר (ש'אונס רחמנא פטריי')
  - אם יש חשש שכתוצאה מהפרסום יהיה נזק למתחרה, אסור בשום אופן. ואם אין חשש שיקרה נזק – בדיעבד מותר
  - אם יש חשש שכתוצאה מהפרסום יהיה נזק למתחרה, אסור בשום אופן. ואם אין חשש שיקרה נזק, ויש חשש שיפוטר אם לא יעשה, נחשב אונס ומותר בדיעבד
10. **בנימין, עובד חדש במפעל הייטק, הלך לאכול ארוחת צהרים יחד עם מספר עובדים, ובמהלך הסעודה שמע דברי לשון הרע ורכילות. מה עליו לעשות?**
- מחוייב לגעור בהם שיפסיקו
  - מחוייב לעזוב את המקום מייד
  - אם יודע שאינו יכול להפסיק אותם, ואין ביכולתו לעזוב את המקום, ישתוק ולא ישתתף איתם
  - ינסה לשנות את נושא השיחה לעניינים שאין בהם רכילות, ואם אינו מצליח – מחוייב לעזוב את המקום
11. **שמעון סיפר לראובן שראה את קובי פורץ לפנות בוקר למכונית. האם מותר היה לשמעון לספר, והאם מותר לראובן להאמין לסיפור זה?**
- מותר לשמעון לספר, ומותר לראובן להאמין
  - מותר לשמעון לספר, ואסור לראובן להאמין
  - אסור לשמעון לספר, ואם סיפר, אסור לראובן להאמין
  - אסור לשמעון לספר, ואם כבר סיפר, מותר לראובן להאמין
12. **שימי ראה חבורת בני נוער שמשוחחים ביניהם, והיה סקרן לשמוע הדברים. והחליט בליבו שאם ישמע גם דברי לשון הרע לא יאמין לדברים, האם עבר על איסור לשון הרע?**
- רק המדבר עובר על איסור לשון הרע, ולא השומע
  - גם השומע עובר על איסור לשון הרע
  - אם השומע מקבל בליבו שלא להאמין לדברים – אינו עובר על איסור לשון רע (אך ראוי לו לעזוב המקום)
  - אם השומע מראה שאינו מסכים לדברי לשון הרע, וגם מקבל בליבו שלא להאמין לדברים – אינו עובר על איסור לשון רע (אך ראוי לו לעזוב המקום)
13. **כשהגיע דור לקנות ירקות בבסטה של זינו בשוק, גילה שהמחירים יקרים במיוחד, ואמר לו שהמחירים אצל המתחרה נמוכים יותר, התרעם זינו ואמר לו: "איך אתה יכול להשוות את הסחורה האיכותית שלי לסחורה הירודה שלהם?!". האם עבר על איסור לשון הרע?**
- אין איסור לשון הרע בחפצים, מלבושים ואוכלים, אבל עבר על מצות 'ואהבת לרעך כמוך'
  - רק דיבור על בני אדם נחשב איסור לשון הרע, דיבור על חפצים נחשב לאבק לשון הרע ואף זה בגדר איסור
  - יש איסור לשון הרע גם כשמגנה את חפצים של מתחרהו
  - אם דבריו של זינו אמיתיים ואמר זאת כדי שהלקוח לא יקנה סחורה ירודה, אין בזה איסור לשון הרע. אחרת, עבר על איסור לשון הרע
14. **כשהסתיימה החתונה, וחזרו יוסי וחבריו במונית, החלו לדבר לשון הרע על החתן והכלה. יוסי שלא עזרה בקשתו מהם להפסיק, הסתפק מה עליו לעשות. כיצד תורה לו?**
- עליו לרדת מהמונית בהקדם
  - יניח אצבעות באזניו כדי שלא ישמע
  - יראה להם אי נוחות ומורת רוחו לשמוע דבריהם ויחליט בליבו שלא להאמין לדברים
  - תשובות ב,ג
  - תשובות א,ב,ג
15. **באילו מהמקרים הבאים עובר על איסור לשון הרע?**
- רק בדיבור (לכן, נקרא דברי לשון הרע משום דיבור)
  - בדיבור וגם בכתיבה
  - בדיבור, בכתיבה וגם ברמז או תנועות גוף
  - בדיבור, בכתיבה, ברמז, בתנועות גוף וגם במחשבה
16. **כשנפגש רוני חברו, מאור, במהלך קניות ושוחחו בעניינים שונים, סיפר לו רוני כי בנו החל לזלזל בתפלות וכן להיפגש עם בני נוער שוליים שמשפיעים עליו לרעה. מאור, בארוחת ערב עם אשתו סיפר לה על המפגש עם רוני ועל בנו של רוני. האם שניהם חטאו באיסור לשון הרע?**
- כן, שאין לאב רשות לדבר על בנו לשון הרע, ואין לבעל לספר לאשתו לשון הרע
  - רק לרוני מותר לדבר על בנו (שבנו כגופו לעניין זה), אך מאור לא רשאי לספר לאשתו לשון הרע
  - רק למאור מותר לספר לאשתו (שאשתו כגופו), אך האב לא רשאי לספר על בנו לשון הרע

○ לא, שמעיקר הדין מותר לאב לספר על בנו, ומותר לבעל לספר לאשתו, שאין דיבור לשון הרע בין קרובים מדרגה ראשונה (אך לא ראוי לנהוג כך, אלא כשיש תועלת בדבר)

17. לשון הרע שנשמע בפני שלושה בני אדם, האם מותר לשומעים לספר לאחרים?

- במקרה זה רק המספר עובר על איסור לשון הרע, והאנשים ששמעו וסיפרו, לא עברו על איסור לשון הרע
- לכל השיטות גם המספר וגם השומעים אם יספרו עוברים על איסור לשון הרע
- במקרה זה הגמרא הקלה כיון שדבר שיודעים אותו שלושה אנשים נחשב כבר ידוע לכל, ואין איסור לשון הרע חל על דברים העשויים להתגלות ממילא, אבל החפץ חיים החמיר
- במקרה זה יש דעה מקילה, שהשומעים אינם עוברים על איסור לשון הרע אם יספרו, אולם החפץ חיים מסתפק אם אפשר לסמוך על דעה זו כיון שרוב הפוסקים סבורים שאין לה מקור בגמרא

18. במהלך מפגש וועד עובדי מפעל גדול שנאלץ לבחור מי מהעובדים יפוטר, התקבלו החלטות קשות. מנשה שהוחלט לפוטרו מהעבודה, הטיח דברים נגד גדעון, שהשתתף במפגש. גדעון הסביר לחברו שהוא הצביע עבורו במאבק, אך הרוב חשבו אחרת. האם יש בזה משום לשון הרע?

- רק אם הישיבה הייתה סודית, אסור היה לגדעון לומר זאת. אחרת – מותר לספר מי היה נגדו
- בכל מקרה אסור היה לגדעון לומר זאת
- במידה וגדעון לא הזכיר שמות של משתתפים אחרים – מותר היה לומר זאת, ואין בזה משום לשון הרע או רכילות
- אם הישיבה הייתה סודית – אסור היה מהתורה לספר, ואם לא הוגדרה כסודית – אסור היה מדרבנן לספר

19. שימי התקשר לחברו, דויד, והציע לו לבא איתו לשיעור בהלכה של רב בית הכנסת. דויד ציין ששיעוריו של הרב משעממים וכן שהרב לא בקי כל כך בהלכה כמו הרב פלוני. האם יש בכך משום לשון הרע?

- כמובן, שדבריו של דויד אינם ראויים להאמר, ויש בהם משום זלזול בכבוד התורה, אך אין בזה משום לשון הרע
- דבריו של דויד על השיעורים משעממים, הם בגדר לשון הרע. אך דבריו על בקיאות בהלכה, אינם בגדר לשון הרע שכן כולם יודעים שהרב פלוני גדול בהלכה יותר מרב בית הכנסת.
- אם הדברים של דויד עלולים לגרום נזק, צער או בושה – יש בזה משום לשון הרע. ואם לא – יש בזה משום זלזול בכבוד התורה
- דבריו של דויד הם לשון הרע

20. נמרוד מגדיר עצמו כאפיקורס ולועג על כל דבר שיש בו ריח של תורה. הסתפק צביקה האם מותר לומר לשון הרע על נמרוד?

- לשון הרע אסור להיאמר על שום בריה, אפילו על גוי או ועל בעלי חיים.
- אעפ"י שחטא ישראל הוא, והאומר עליו לשון הרע, עובר על איסור דרבנן.
- מותר לומר לשון הרע על אדם כזה
- אעפ"י שמהתורה מותר לומר עליו לשון הרע, אסור חכמים לומר עליו שמא ירגיל עצמו לומר גם על אדם כשר

21. דוב קרא בעיתון כי אחד מעובדי המפעל שלו פוטר בשל גניבה מהמפעל. האם מותר לקרוא כתבה כזו והאם רשאי להאמין?

- אסור היה לו לקרוא, ואסור לו להאמין לדברים
- אסור היה לו לקרוא, אולם מאחר ופורסם ברבים, אין עובר על איסור לשון הרע (ודווקא שמספר לו בינו לבין עצמו יש משום איסור לשון הרע)
- מותר היה לו לקרוא, כיון שפורסם ברבים, ואסור לו להאמין לדברים
- מותר היה לו לקרוא, ומותר להאמין כיון שפורסם ברבים (ומסתמא נעשה בדיקה וחקירה לפני שפירסמו)

22. עומר, אמר לחברו, ישעיה: "בעיני הרב יעקב אינו תלמיד חכם, ואין זה לשון הרע שכן הייתי אומר לך זאת אפילו בפניו". האם יש בזה משום לשון הרע?

- אפילו בפני האדם שמדברים עליו אסור לומר לשון הרע
- לשון הרע מוגדר דווקא שמדבר על חברו שלא בפניו. והאומר בפניו – עובר על "לא תשנא את אחיך בפניו"
- כשמדבר על חברו שלא בפניו עובר על איסור לשון הרע ועל "ארור מכה רעהו בסתר". והאומר בפניו – עובר רק על איסור לשון הרע
- המדבר לשון הרע על חברו בפניו עובר על איסור מדרבנן (ורק האומר עליו שלא בפניו עובר על איסור לשון הרע מהתורה)

23. במהלך ויכוח בין ראובן לשמעון, אמר ראובן לשמעון דברים מעליבים על כך שהוא תמיד מתפלל בביתו ביחיד ולא מגיע לבית הכנסת בשל עצלותו. לאחר מכן סיפר זאת ראובן גם ללוי חברו. האם בשני המקרים עבר ראובן על איסור לשון הרע?

- רק במקרה השני עובר על איסור לשון הרע (כיון שדיבר מאחורי גבו של חברו ונחשב "מכה רעהו בסתר")
- רק במקרה הראשון, עובר על איסור לשון הרע (כיון שעבר על האיסור כשאמר זאת בפעם הראשונה)
- במקרה הראשון עובר על איסור לשון הרע מהתורה. במקרה השני עובר על איסור לשון הרע מדרבנן
- בשני המקרים עובר על איסור לשון הרע
- במקרה השני עובר על איסור לשון הרע מהתורה. במקרה הראשון עובר על איסור לשון הרע מדרבנן (שדברי גנאי מאחורי גבו של חברו חמורים יותר מהאומר הדברים בפניו)

24. בפורים סיפר יורם בדיחה על חברו מבלי להזכיר שמו במפורש. האם עבר על איסור לשון הרע?

- אם השומע מבין על מי מדבר, אעפ"י שאין כוונתו לבזות ולהשפיל אלא סתם לצחוק – עובר על איסור לשון הרע
- אם מתכוון בבדיחה לפגוע בחבר – עובר על איסור לשון הרע (אעפ"י שהשומע לא יודע על מי מדובר), אך אם אינו מתכוון לפגוע בחבר, אסור רק מדרבנן (שמא ירגיל עצמו ויעבור על איסור לשון הרע מהתורה)
- גם אם השומע אינו מבין על מי הבדיחה, עובר המדבר על איסור לשון הרע
- בפורים אינו עובר על איסור לשון הרע מהתורה, אך בזמנים שונים עובר על איסור לשון הרע מהתורה

25. **שמואל לומד מידי יום הלכות שמירת הלשון. יום אחד פגש את שאול, חבר ילדותו, שסיפר לו דברים גנות על חבר משותף. שמואל לא האמין בליבו לדברי שאול. האם שאול עבר על איסור לשון הרע?**
- המדבר לשון הרע עובר על איסור לשון הרע מהתורה רק אם השומע מקבל את דבריו. אחרת – האיסור מדרבנן
  - המדבר לשון הרע עובר על איסור לשון הרע מהתורה גם אם השומע אינו מקבל את דבריו.
  - המדבר לשון הרע עובר על איסור לשון הרע מהתורה רק אם השומע מקבל את דבריו. אחרת – פטור
  - אם המדבר חושב שדבריו לא יגרמו נזק, ובאמת השומע לא מאמין לדבריו, אינו עובר על איסור לשון הרע, או אם דבריו עלולים לגרום נזק, לא משנה אם השומע יאמין או לא יאמין לדבריו – עובר המדבר על איסור לשון הרע
26. **בני ראה את גולן שעשה מעשה שיכול להתפרש לטובה או לרעה. והלך וסיפר לידידו, רמי. האם עבר על איסור לשון הרע?**
- במקרה זה היה על בני לדון את גולן לכף זכות, ולא לספר. ואם סיפר עבר על מצות "בצדק תשפוט עמיתך"
  - במקרה זה היה על בני לדון את גולן לכף זכות, ולא לספר. ואם סיפר עבר על איסור לשון הרע
  - במקרה זה היה על בני לדון את גולן לכף זכות, ולא לספר. ואם סיפר עבר על איסור לשון הרע מדרבנן
  - תשובות א ו- ג
  - תשובות א ו- ב
27. **דרור, הוא חייל שנשאר שבת בבסיסו. בערב שבת הלך לבית הכנסת שבסמוך לבסיס ושאל את הגבאי אצל מי שאפשר להתארח לסעודה ליל שבת. ענה לו הגבאי: "אתה רואה את נחום, היושב בקצה בית הכנסת, לך אליו תמיד יש אצלו אוכל בשפע". האם יש בזה צד של לשון הרע?**
- אין בזה לשון הרע, אך יש בזה אבק לשון הרע
  - תלוי בצורת ביטוי אמירת הדברים. אם משתמע שנחום הוא זללן ולכן ברשותו תמיד שפע מזון, נחשב לשון הרע, אבל אם משתמע מהדברים שהם דברי שבח והערכה, שהוא מכניס אורחים ולכן ברשותו תמיד שפע מזון, אין בזה לשון הרע, ומותר
  - תלוי בצורת ביטוי אמירת הדברים. אם משתמע שנחום הוא זללן ולכן ברשותו תמיד שפע מזון, נחשב אבק לשון הרע, אבל אם משתמע מהדברים שהם דברי שבח והערכה, שהוא מכניס אורחים ולכן ברשותו תמיד שפע מזון, אין בזה לשון הרע, ומותר
  - יש בזה משום לשון הרע, והיה על הגבאי לברר תחילה עם נחום (שאם באמת לא התכוון נחום בשבת זו לארח, יתכן ובשל אי נעימות, נחום יפגע)
28. **שרה ורבקה שוחחנו ביניהן על בנות כיתתן. שרה דיברה על טובה ששמעה שהיא אוכלת בלי לברך ברכות ראשונות, ורבקה דיברה על עדי היא עצלנית שראתה אותה שאינה מברכת ברכת המזון בגלל שהיא ארוכה. האם עברו על איסורי לשון הרע?**
- המספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מדרבנן, עובר על איסור לשון הרע מהתורה, והמספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מהתורה, עובר על איסור לשון הרע מדרבנן (שרוב בני אדם מזלזלים יותר במצוות מדרבנן ולכן איסור לשון הרע חמור יותר). ואם כן, במקרה שלנו שרה עברה על איסור מדרבנן ורבקה על איסור מהתורה
  - המספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מהתורה, עובר על איסור לשון הרע מהתורה, והמספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מדרבנן, עובר על איסור לשון הרע מדרבנן (שמצוות מהתורה חמורות יותר ולכן הזולת שנאמר עליו נפגע באופן עמוק יותר, ולכן איסור לשון הרע חמור יותר). ואם כן, במקרה שלנו שרה עברה על איסור מהתורה, ורבקה על איסור מדרבנן
  - המספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מהתורה או מדרבנן, עובר על איסור לשון הרע מהתורה במידה ושמע כן מאחרים, אך אם ראה את פלוני בחטאו אינו עובר על איסור לשון הרע מהתורה. ולכן במקרה שלנו שרה ששמעה, עברה על איסור לשון הרע מהתורה, ורבקה שראתה עברה על איסור לשון הרע מדרבנן
  - המספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מהתורה או מדרבנן, עובר על איסור לשון הרע מהתורה בין אם שמע כן מאחרים, ובין אם ראה את פלוני בחטאו. ולכן במקרה שלנו שתייהן עברו על איסור לשון הרע
29. **איתן פנה לדוד לצורך שכירות דירתו. דוד חקר אצל יונתן אודות נאמנותו של איתן, ושמע ממנו שהוא אינו נאמן. ולכן החליט שלא להשכיר דירתו לאיתן האם נהג כדין?**
- מותר כיון שזה לתועלת (אבל אסור לו לקבל את דברי הגנאי ששמע כאמת מוחלטת)
  - אסור, שאין להקשיב לדברי גנאי על הזולת אעפ"י שחלק מהדברים יועילו לו
  - אסור ועבר על מצות "בפני עיוור לא תיתן מכשול" שגרם ליונתן לדבר לשון הרע על הזולת (במידה וישכיר דירתו לאיתן, יתקן את שעייות)
  - במידה ודוד היה הסביר מראש ליונתן שהוא מתשאל אותו עבור צורך אמיתי (כגון שכירות דירה), וגם היה מבקש ממנו לפני כן שידבר רק על דברים הקשורים לנושא, מותר. אחרת מכשיל את יונתן בהוצאת דיבה על איתן, ואסור
30. **זבולון המסוכסך עם נועם ראה אותו שאינו שומר שבת כדת. טליה ראתה את בתיה יוצאת לרחוב עם בגדים שאינם צנועים, כפי שהולכת אמה. האם מותר להם לספר זאת להוריהם?**
- קודם עליהם לנסות בעצמם להשפיע עליהם, ואם לא יצליחו רשאים לספר למישהו שיכול להשפיע
  - במידה וכוונתם לשם שמים, רשאים לספר למישהו שיכול להשפיע לעליהם
  - רק לטליה מותר כיון שאינה עושה זאת מתוך שנאה אישית
  - אסור לספר לאחרים, שגילוי החטא עלול לגרום למריבות וחיכוכים, ושב ואל תעשה עדיף
31. **קובי ידוע לכולם בשכונה כבעל עבירות. שמעון סיפר לראובן שראה את קובי ואת מומי פורצים לפנות בוקר למכונית. האם מותר לראובן להאמין לסיפור זה?**
- רק על קובי מותר לו להאמין שעבר על עבירה זו, אך לא על מומי שאינו ידוע כבעל עבירות
  - מותר להאמין לסיפור, אך אסור לו לספר לאחרים
  - מותר להאמין לסיפור, וגם לספר לאחרים
  - אסור להאמין לסיפור, ואסור לספר לאחרים
  - מותר להאמין לסיפור, ומותר לספר לאחרים ולהזכיר רק את קובי ולא את מומי

32. רונן תבע לדין תורה את שותפו, פנחס, וזכה בדין. פנחס סירב לקיים את פסק הבית דין. בעקבות זאת רונן סיפר זאת לכל חבריו ושכניו. האם רונן עבר על איסור לשון הרע?
- רק בית דין רשאים לגנות את המסרב לקיים את פסק בית הדין. ולכן רונן עבר על איסור לשון הרע
  - אם כוונתו של רונן להלביץ פניו של פנחס, ולא לתועלת – אסור. ואם מעוניין לספר רק לתועלת (כדי שיזהרו ממנו) – מותר
  - מותר לרונן לספר בגנותו של פנחס הסרבן
  - אם רונן פנה לפנחס לאחר שזכה בדין, ואיים עליו שאם לא יקיים את פסק הדין הוא יפיץ זאת ברבים, ואעפ"כ פנחס המשיך לסרב, מותר
33. שוקי מעוניין לברר פרטים אודות יוסי לפני שיכנס איתו לשותפות בצרכניה. פנה שוקי לידידו שלמה שיתן לו פרטים על יוסי, האם נהג כדין?
- מאחר וכוונתו רק לתועלת, מותר
  - מותר ובתנאי שידגיש לנשאל שהוא מעוניין לקבל פרטים ספציפיים ולא לשמוע לשון הרע עליו
  - אסור, כיון שכמעט ולא ניתן שיוסי לא יוסיף דברים שיש בהם אבק לשון הרע, ונמצא ששוקי עבר על איסור 'לפני עיור לא תיתן מכשול'
  - אסור לו לפנות ישירות ליוסי, אלא יפנה לרב מורה הוראה שמוכר גם ליוסי והוא יתשאל את יוסי ויעביר לשוקי רק את הפרטים שבאמת נחוצים לו
34. רן סיפר לבני לשון הרע על דן (בני לא האמין לדברים, ודן לא מודע לכך). לקראת יום הכיפורים הרגיש צורך לתקן חטא זה ופנה לרב שיסביר לו מהי התשובה לעוון לשון הרע. אכן מהי התשובה?
- בדומה לשאר עבירות, עליו לעשות תשובה הכוללת, חרטה על החטא, וידוי, וקבלה לעתיד
  - צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה. ואח"כ לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
  - צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה, ואם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה אין הוא צריך לפרט. ואח"כ לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
  - צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה, ואם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה פטור מלספר לו, ויעשה תשובת המשקל בכך שיעודד אחרים להיזהר בשמירת דיני לשון הרע. וחייב לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
35. רן סיפר לבני לשון הרע על דן (בני האמין לדברים, ודן לא מודע לכך). לקראת יום הכיפורים הרגיש צורך לתקן חטא זה ופנה לרב שיסביר לו מהי התשובה לעוון לשון הרע. אכן מהי התשובה?
- לא צריך להודיע לדן, כיון שרק יגרום לו בושה. ולכן, עליו לעשות תשובה הכוללת, חרטה על החטא, וידוי, וקבלה לעתיד
  - צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה. ואח"כ לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
  - צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה, ואם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה אין הוא צריך לפרט. ואח"כ לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
  - צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה, ואם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה פטור מלספר לו, ויעשה תשובת המשקל בכך שיעודד אחרים להיזהר בשמירת דיני לשון הרע. וחייב לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
36. שמעון נוהג להשאל ספרים לחברו, ראובן. כאשר ביקר שמעון אצל ראובן וראה את הספרייה הגדולה שלו, ביקש ממנו שישאלו לו ספר מסויים, אך ראובן סירב. שמעון שנפגע, סיפר זאת ליהודה, ואף ציין בפניו שיותר הוא לא מתכוון להשאל ספרים לראובן, האם שמעון עבר על איסור לשון הרע?
- לא, אך עבר על איסור 'לא תיקום' (בזה שלא השאלו לו ועל כן הוא לא מתכוון להשאל)
  - כן, בזה שסיפר ליהודה
  - כן, וגם עבר על איסור לא תקום
  - לא עבר על איסור לשון הרע כיוון שעשה זאת מתוך כעס כדי להשקיט מצפונו. ורק אם יבקש ראובן להשאל שוב משמעון, והלה יסרב, יעבור שמעון על איסור 'לא תקום'
37. לצורך הרחבת בית הכנסת בשכונה, הגבאי עבר מבית לבית לבצע התרמה. יעקב, שתורתו אומנותו תרם 36 שקלים, וגם אדון רוטשילד, שהוא עשיר גדול, תרם 36 שקלים. הגבאי סיפר לאשתו שאדון רוטשילד ויעקב תרמו אותו סכום 36 שקלים. האם עבר על איסור לשון הרע?
- לא, שאין בדבריו דברי גנאי שעלולים לפגוע ברי' יעקב או באדון רוטשילד
  - כן, כיון שבדבריו יש רמז על תרומתם הזעומה
  - אם התרומה הייתה בעילום שם מבלי שתתפרסם – עבר על איסור לשון הרע, ואם ידוע שהתרומות של כל תורם מתפרסמות בפומבי – מותר לכתחילה
  - כלפי אדון רוטשילד הוא עבר על לשון הרע כיון שתרומתו הזעומה תראה כקמצנות
38. ירון מודע לעובדה שכל השכנים שונאים את פיני, המנקה. באסיפת הדיירים שיבח ירון את פיני בפני השכנים. האם יש בזה צד של איסור לשון הרע?
- אם ירון יודע שהשכנים ידברו גנאי על פיני – יש בדבריו לשון הרע, ואדרבה הוא זה הגורם שהם ידברו דברי לשון הרע
  - יש בדבריו משום אבק לשון הרע, כיון שדבריו יביאו את השומעים לדבר לשון הרע על פיני
  - אין בזה צד של לשון הרע, ואדרבה, יתכן ויש בדבריו השבח שלו למעט את השנאה של השכנים כלפי פיני
  - אם כוונתו של ירון לשבח את פיני כדי למעט השנאה, מותר לכתחילה אעפ"י שיתכן וחלק מהשכנים יגנו אותו. ואם כוונתו בהזכרת שמו ושבוהו כדי שיגנו אותו – הוא עובר על איסור לשון הרע וגם על איסור בפני עיור לא תיתן מכשול ועווננו חמור שבעתיים

39. שולה ורונה נוהגות לעשות הליכה כל ערב, באחד הפעמים עברה לידן דיקלה חברתה של שולה. רונה, שלא הכירה את דיקלה, שאלה את שולה "איזו בחורה היא דיקלה?". ענתה לה שולה: "אל תזכירי את שמה של דיקלה, אני לא רוצה לדבר לשון הרע". האם יש בדברים אלו משום איסור לשון הרע?

- כן, שגם רמזים נחשבים לשון הרע ולא רק הדיבור עצמו (ואדרבה, יגרמו לשומע לדחוק בו לספר)
- לא, כיון שבפועל לא דיברה שולה דברי גנאי על דיקלה (ואין לעשות כך לכתחילה אעפ"י שבדיעבד לא נחשב לשון הרע)
- אין בזה משום איסור לשון הרע, אך יש בזה משום אבק לשון הרע
- לא, אין בזה משום איסור לשון הרע

40. במהלך שיעור תנ"ך ביקש הרב מאברהם לענות על השאלה, ולא הצליח. ראובן שישב ליד שמעון לחש באוזנו שאברהם 'תמיד היה כשלו'. האם יש בזה משום איסור לשון הרע?

- לא, כיון שגם שמעון היה נוכח וראה ושמע שאברהם אינו בקי בחומר, ולכן אין בזה משום לשון הרע (אך כמובן שמעשהו של ראובן לא ראוי)
- לא, כיון שגם שמעון היה נוכח וראה ושמע שאברהם אינו בקי בחומר, ולכן אין בזה משום לשון הרע, אבל ראובן עבר על איסור חמור יותר "ארור מכה רעהו בסתר".
- לא, כיון שגם שמעון היה נוכח וראה ושמע שאברהם אינו בקי בחומר, אבל ראובן עבר על אבק לשון הרע
- כן, שגם אם השני ראה ושמע, הדיבור בגנות הזולת הוא איסור לשון הרע בכל מקרה

41. גבריאל ועזריאל שמעו כיצד רחמים מגדף את ישעיה. לאחר מכן דיברו בינם לבין עצמם על המקרה. האם עברו על איסור לשון הרע?

- גם אם אינם מוסיפים פרטים חדשים, נחשב לאיסור לשון הרע
- במידה ואינם מוסיפים פרטים חדשים, אין זה נחשב לאיסור לשון הרע (אך אין לעשות כן)
- במידה ואינם מוסיפים פרטים חדשים ואינם מדברים בפני מי שלא שמע, אין זה נחשב לאיסור לשון הרע, ומותר (וראוי להחמיר ולא לדבר)
- גם אם אינם מוסיפים פרטים חדשים, נחשב לאבק לשון הרע (ואין לעשות כן)

42. במהלך ויכוח בבית הכנסת בין הרב לבין הגבאי, הטיח הרב בפני רפאל, אחד המתפללים שישב לידו, דברי גנאי על הגבאי, ורפאל אמר לרב שהוא מסכים עמו. האם רפאל עבר על איסור לשון הרע?

- רפאל עבר על איסור שמיעת לשון הרע
- רפאל עבר על איסור קבלת לשון הרע
- רפאל עבר על איסור דיבור לשון הרע
- רפאל עבר על איסור קבלת לשון הרע ואיסור דיבור לשון הרע

43. כשנכנס דוד למטבחון בעבודתו להכין קפה, שמע את יונתן מדבר על איתן לאחר שהסתכסך איתו. דוד, שפנה אליו איתן לצורך שכירת דירתו, הסתפק אם מותר לו להקשיב לדברים כדי להכיר יותר את איתן. האם מותר לשמוע דברים לתועלת שבתוכם מוזכרים גם דברי גנאי?

- מותר כיון שזה לתועלת אעפ"י שיונתן מדבר מתוך שנאה אישית לאיתן
- מותר כיון שזה לתועלת וגם לא ביקש שדוד יספר לו (ולא יקבל הדברים כאמת מוחלטת)
- אסור, שאין להקשיב לדברי גנאי על הזולת אעפ"י שחלק מהדברים יועילו לו
- אסור, ורק אם דוד היה פונה ביחידות אל יונתן לקבל פרטים ספציפיים על איתן לתועלת – היה מותר (אעפ"י שיונתן מדבר מתוך שנאה אישית)

44. כשהגיע שמואל בבוקר לעבודתו ניגש אליו גדי כדי לספר לו על הויכוח שהיה לו אתמול עם קבלן השיפוצים שהזמין. האם שמואל רשאי להקשיב לו אעפ"י שיתכן וישמע דברי לשון הרע? מה נדרש משמואל לעשות?

- ספק דאורייתא לחומרה, ולכן לא ישמע (ויעשה זאת בכבוד מבלי שחברו יפגע)
- מותר לשמוע כדי להרגיע את גדי וליתן לו עיצה טובה (ואף שבדברים עלול להיות לשון הרע)
- שמואל צריך לשאול אותו האם המידע שמתכוון לספר נחוץ לשמואל (כגון כדי לדעת האם להזמין בעתיד את הטכנאי). ואם כן, מותר לשמוע ולא להאמין לדברים כאמת מוחלטת אלא לחשוש לדברים
- מותר לשמוע, אך אם הדברים מתחילים להיגרר לדברי גנאי ולשון הרע, צריך להפסיק אותו

45. לקראת סוף יום העבודה, ניגש גדי כועס ובסערת רגשות לשמואל כדי לספר לו על המפגש הקשה שהסתיים עכשיו אצל הבוס שלהם. האם שמואל רשאי להקשיב לו אעפ"י שיתכן וישמע דברי לשון הרע? מה נדרש משמואל לעשות?

- ספק דאורייתא לחומרה, ולכן לא ישמע (ויעשה זאת בכבוד מבלי שחברו יפגע)
- מותר לשמוע ואף מצוה להקשיב כדי להרגיע את גדי (ואף שבדברים עלול להיות לשון הרע, לא יאמין לדברי הגנאי)
- שמואל צריך לשאול אותו האם המידע שמתכוון לספר נחוץ לשמואל (כגון כדי לדעת איך להתנהג עם הבוס), ואם כן, מותר לשמוע ולא להאמין לדברים כאמת מוחלטת אלא לחשוש לדברים
- מותר לשמוע, אך אם הדברים מתחילים להיגרר לדברי גנאי ולשון הרע, צריך להפסיק אותו

46. במהלך סעודה שלישית בבית כנסת, שמע ר' ערן מספר אנשים מדברים לשון הרע, והעדיף לשתוק כיון שסבור היה שלא ישמעו בקולו. האם נהג כראוי?

- כן, שמוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין (אם יוכיח ולא יקבלו ממנו)
- רק אם יש סיכוי קלוש שישמעו לו, רשאי לשתוק, אבל אם יש אפילו סיכוי נמוך שישמעו בקולו, חייב להוכיחם
- חייב להוכיחם אפילו אם יודע שדבריו לא יתקבלו
- כיון שהיה סבור שלא ישמעו לו, היה עליו לעזוב את המקום או לכל הפחות להראות בפניו שאינו מסכים לדבריהם

47. ראובן נותן מזה מספר שנים מתן בסתר לאחד משכניו. לאחרונה שמע ממישהו שהשכן כלל לא נצטרך. האם רשאי להפסיק?

- אמנם אסור להאמין ללשון הרע, אך מותר להישמר מפני נזק כד', ולכן מעיקר הדין מותר לו להעביר את הצדקה למישהו אחר עד שיתאמת האם השכן אכן נצרך
- מותר להאמין ללשון הרע כשהיא לתועלת, ומקרה זה נחשב לתועלת, ורשאי להעביר הצדקה למישהו שודאי נצרך
- אסור לא להפסיק עד שיתאמת הדבר לאחר בדיקה יסודית
- מחלקות קשה בנושא, ועליו להתייעץ עם רבותיו מה עליו לעשות במקרה שכזה

48. הרב צורי שליט"א ידוע כאיש נאמן מאד. כאשר נפגש אביתר עם הרב צורי בתור בהמתנה לשלם בקופה, סיפר לו הרב צורי על אחד המתפללים שהכניס ספר תורה עם מלא טעויות ובטח קנה זאת בסופר סת"ם מתחיל ולא בקי בכתיבה. האם רשאי להאמין לרב הידוע ביראת שמים שלו ובנאמנותו?

- מותר להאמין לרב הנתפס כאדם אמין (בדומה להשבת אבידה לת"ח נאמן בטביעת עין אעפ"י שאין לו סימן)
- הרב עבר על איסור לשון הרע מהתורה, ואסור להאמין לדבריו של הרב
- אם ידוע שהרב בקי בהלכה ובפרט בהלכות שמירת הלשון – מותר להאמין לו, אחרת – אסור להאמין (ולא יקבל הדברים כאמת מוחלטת)
- אם הרב אמר שראה בעיניו את הספר – מותר להאמין לדברים, אך אם אמר ששמע על הספר – אין להאמין לדבריו

49. על מי בכל זאת מותר לדבר לשון הרע?

- על האפיקורס
- על בעל מחלוקת
- על מלשין
- כל התשובות נכונות

50. מיכאל ראה את בן אחיו, מיקי, שמסתובב לאחרונה בחברה רעה, וסיפר זאת לאביו (סבו של מיקי). האם נהג כנדרש?

- כן, ואף מצוה יש בדבר, כדי שהסב יוכיח את נכדו (שבסיפור לתועלת אין איסור לשון הרע)
- לא, שאסור לספר לשון הרע גם לקרובי משפחה
- אם ניסה בעצמו להוכיחו ולא הצליח וחושב שסבו יצליח, מותר לספר, אחרת – אסור לספר
- תלוי בכוונה של מיכאל, אם כוונתו לטובה – מצוה לספר, ואם סתם מספר קלונו – אסור אפילו בפני קרובי

תפילה על שמירת-הלשון ("חפץ-חיים")

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, אֵל רַחוּם וְחַנוּן,
שֶׁתּוֹכְנֵי הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְשִׁמּוֹר פִּי וּלְשׁוֹנֵי
מְלֻשׁוֹן-הָרֶעַ וּדְכִילוֹת וּמְקַבְּלָתָם.
וְאֲזַהֵר מִלְּדַבֵּר אֶפְלוּ עַל אִישׁ יְחִידִי, וְכָל שֶׁכֵּן מִלְּדַבֵּר
עַל כָּל יִשְׂרָאֵל אוֹ עַל חֶלֶק מֵהֶם. וְכָל שֶׁכֵּן מִלְּהַתְרִיעַם
עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.
וְאֲזַהֵר מִלְּדַבֵּר דְּבָרֵי שִׁקְרָה, חֲנֻפָּה, לִצְנוּת, מַחְלָקָה, כַּעֲס,
גִּאוּן, אוֹנְאָה-דְּבָרִים, הַלְּבַנְת-פְּנִים, וְכָל דְּבָרִים אֲסוּרִים.
וְזַכְּנֵי שֶׁלֹּא לְדַבֵּר כִּי-אִם דְּבַר הַצְּרִיף לְעֵנְיָי גּוֹפֵי אוֹ נִפְשָׁי.
וְשִׁיחֵיו כָּל מַעֲשֵׂי לְשׁוֹן שְׂמִים.

תשובות ומקורות בהרחבה
(המקורות בתשובות - עפ"י ספר שמירת הלשון וספר נצור לשונך)
סולם בקיאות:

מצוין	טוב מאד	טוב	בינוני	בלתי מספיק	גרוע
46-50	41-45	31-40	21-30	11-20	0-10
מומלץ להתקדם לשאלון הבא			חייב ללמוד הנושא היטב ולחזור על השאלות		

1. **שוקי פגש את חברו, שקד, בחנות הממתקים, וראהו מכניס ממתק לכיסו מבלי לשלם, וסיפר זאת לדני. האם שוקי עבר על איסור לשון הרע?**
- לא, שלשון הרע הוא שמספר דבר שקר, אבל אם סיפר דבר אמת שראה, לא נחשב לשון הרע. אבל עבר על איסור 'ארור מכה רעהו בסתר' שהוא איסור חמור לא פחות מאיסור לשון הרע.
  - לא, שלשון הרע הוא שמספר דבר שקר, אבל אם סיפר דבר אמת שראה, לא נחשב לשון הרע. אבל עבר על איסור 'לא תלך רכיל בעמדי', שהוא איסור חמור לא פחות מאיסור לשון הרע.
  - כן, שאיסור לשון הרע הוא שמספר דבר אמת, ועבר על איסור 'לא תלך רכיל בעמדי'.
  - תשובות א ו- ב

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל א, סעיף א): אסור לספר דבר גנות על חברו, ואפילו אם הגנות אמת. וזה נקרא בפי חז"ל לשון הרע. והמספר עובר בלא תעשה של (ויקרא י"ט ט"ז) "לא תלך רכיל בעמך", ולספר בגנות חברו נחשב רכילות. וע"ע בספר נצור לשונך (עמ' כז). ע"ש.

2. **רחל סיפרה לחברתה, לאה, שהתארסה, אך עדיין הנושא לא רשמי. האם רשאית לאה לספר לאחרים?**

- לבני ביתה הקרובים, מותר, לחברותיה האחרות אסור
- אם רחל, ביקשה ממנה במפורש לשמור לעצמה ולא לגלות, אסור. אחרת – מותר
- אסור ללאה לספר בכל מקרה
- מותר ללאה לספר (שזוהי ידיעה משמחת)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לח: מי שחברו גילה לו מידע אישי, אסור לגלות את הידיעה לאחרים. ואם יגלה את הדברים הוא יכול לגרום לזה שנתן בו אמון – הפסד, מבוכה או כל נזק אחר. גם אם חברו לא ביקש ממנו לשמור סוד, אין רשאי לגלות את דבריו. דבר זה צריך להיות מובן מאליו, שהמספר אינו מעוניין שיתגלו הדברים.

3. **במהלך לימוד החברותא בין אפרים ולחברו מנשה, בביתו של אפרים, נכנסה אמו של אפרים אמרה לו (בנוכחות חברו מנשה) שאינה מוכנה שהוא יפגש יותר עם שרוליק, כיון ששמעה מהשכנה, שהוא מתנהג מתחת לכל ביקורת ויש לו מידות רעות. האם אמו של אפרים עברה על איסור לשון הרע?**

- כלפי בנה לא עברה על איסור לשון הרע, כיון שחובת חינוך הבן עליה והתכוונה לתועלת, אך כיון שאמרה בנוכחות החבר, עברה על איסור לשון הרע (שאינן מצות חינוך אחרים עליה)
- עברה על איסור לשון הרע כיון שרק שמעה ולא ראתה, ולא היה לה להאמין לשכנה
- לא עברה על איסור לשון הרע שכן התכוונה לתועלת של בנה ושל חברו
- אם הילדים גדולים מגיל מצות – עברה על איסור לשון הרע מהתורה, ואם הם קטנים מגיל מצות – עברה על איסור לשון הרע מדרבנן

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ד', סעיף י') ואף על פי שאסור לספר בגנותו, אבל מותר לספר לבנו או לתלמידיו ולהזהירם לא להתחבר איתו כדי שלא ילמדו ממעשיו. כי מה שהתורה הזהירה מלשון הרע, הוא אם כוונתו לבזות את חברו ולשמוח בקלונו. אבל אם כוונתו לשמור את חברו שלא ילמד ממעשיו, פשוט שמותר לספר. אבל חשוב שיבאר את הטעם למי שמספר לו שמספר לו כדי להזהירו, כדי שלא יטעה השומע להכשיר לספר לשון הרע. וגם שלא יתמה על המספר שהוא סותר את עצמו. ועיין ספר נצור לשונך עמ' נט: הרואה מידות מגוננות אצל חברו (גאווה, כעס וכד') וחושש שמא ילדיו או תלמידיו ילמדו ממנו וינהגו כמוהו, נכון שיזהיר אותם להתרחק מחברתו של זה בגלל מדותיו הרעות. האיסור לדבר בגנות הזולת נאמר רק אם כוונתו לבזותו או לשמוח בקלונו, מה שאין כן, אם כוונתו היא למנוע אחרים מללמוד ממעשיו הרעים, מותר לספר ואפילו מצוה יש בדבר. במקרה זה חייב לספר לילדיו את סיבת אמירת לשון רע על הזולת כדי שלא ילמדו שיש היתר לדבר לשון הרע. יש להוסיף שאם המספר רק שמע ולא ראה, צריך לומר "שמעתי מאחרים...".

4. **דבורה קנאה בהצלחתה התמידית של חברתה גילה, וסיפרה עליה דברים שאינם נכונים. על איזה איסור עברה דבורה?**

- איסור לשון הרע
- איסור לא תלך רכיל בעמך
- איסור מוציא שם רע
- תשובות א, ב
- תשובות א, ב, ג

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, פתיחה – עשין, י"ג): סיפר לשון הרע, ובתוך הסיפור נתערבב תערובת של שקר אפילו במקצתו, עובר על (שמות כ"ג ז') "מדבר שקר תרחק". וגם נשתנה שמו והוא עכשיו בגדר 'מוציא שם רע', שעונשו חמור הרבה יותר מסתם מספר לשון הרע ורכילות. ועיין בספר נצור לשונך עמ' כז: שמקובל לחשוב כי לשון הרע מוגדרת כעלילת דברי שקר בגנותו של אדם וכאשר הדברים אמיתים הרי הם מותרים. וזוהי טעות גדולה. שאם מספר דברי שקר על חברו, הרי המספר אותם נקרא מוציא שם רע וחטאו חמור הרבה יותר.

5. **כשפגשו ראובן ושמעון את ידידם, לוי, סיפרו לו שניהם ביחד על יהודה שלפתע החל להתנהג בצורה חצופה, וכן שעזב את הישיבה וטס לעבוד בחו"ל. האם יש בדברים משום לשון הרע?**
- אין איסור לשון הרע ששניים מספרים יחד, אלא דווקא ביחיד. אבל אין שום היתר לכך
  - כן, שיש איסור לשון הרע גם ששניים יחד מדברים בגנות הזולת (ואף עוונם חמור יותר)
  - אנשים המדברים יחד דברי גנות בזולת, עוברים על אבק לשון הרע, ואין היתר לכך
  - אין איסור לשון הרע אלא כשיחיד מדבר על יחיד או על רבים, אבל רבים שמדברים על יחיד, אינם עוברים על איסור לשון הרע, אך עוברים על לאוים אחרים, ואין היתר לכך

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ה', סעיף ח') איסור סיפור לשון הרע שאסרה התורה, הוא אפילו על אמת, אפילו ביחיד, וכל שכן בשניים. כי בשניים העוון גדול יותר כיון שהשומעים מאמינים יותר, ונגרם יותר בוז למי שמסופר עליו ועיין בספר נצור לשונך עמ' עד: כשם שהיחיד אינו רשאי לדבר לשון הרע על הזולת, כך אסור לשניים יחד לדבר בגנות הזולת. ולא עוד, אלא שגדול עוונם יותר, משום שהשומעים מקבלים ביתר אימון את הדברים.

6. **חן דיבר לשון הרע על עצמו ועל חברו, גד, כשסיפר לשלומי שהוא וגד נעלמים משיעור גמרא. האם עבר על איסור לשון הרע?**
- כן, שאיסור לשון הרע הוא גם כשכולל את עצמו בדברים שהוא מספר
  - לא, שאיסור לשון הרע זה דווקא המדבר בגנות חברו
  - אם מקדים עצמו בדיבור לשון הרע ואח"כ מצרף חבריו – לא עובר על איסור לשון הרע (ואין לעשות כן). ואם מקדים לשון הרע על חבריו ורק בסוף מוסיף את עצמו – עובר על איסור לשון הרע
  - אם מוסיף עצמו בדברים שיש בהם רכילות ולשון הרע עובר מדרבנן על איסור לשון הרע (ורק שמדבר בגנות הזולת עובר מהתורה על איסור לשון הרע)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לג: המדבר לשון הרע על הזולת וכולל גם את עצמו בדברים, אין זה משנה את העובדה שהוא מדבר לשון הרע. אפילו הוא מקדים לספר בגנות עצמו.

7. **אביו של גרשון וכן שמואל, משמשים וועד הבית, ביקשו מגרשון לגלות להם מי הוא הילד הקטן ששבר את המראה בכניסה לבניין. האם מחויב הוא לענות לבקשתם ביוזעו, שעלול הדבר להביא לידי דברי לשון הרע?**
- רק לאביו מחויב לספר (שבמצות כיבוד הורים יש עשה ולא תעשה וחמורה ממצות עשה של לשון הרע)
  - גרשון צריך לפנות להורי הקטן שיתקנו את הנזק שעשה בנם, ורק אם לא יסכימו רשאי לספר לאביו ולשמואל.
  - מותר לספר רק את מה שראה מבלי להוסיף דברים מעבר לכך
  - אסור לספר אפילו לאביו (ויסרב באדיבות ובדרך ארץ)

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל א, סעיף ה) אין הבדל בסיפור לשון הרע בין אם סיפר מעצמו, ובין עמד עליו חבירו ושכנע אותו לספר עד שסיפר לו, בכל מקרה אסור. ואפילו אם אביו או רבו שחייב במוראם ביקשו שיספר להם ענין מסויים, והוא יודע שבתוך העניין מעורב לשון הרע, או אפילו רק אבק לשון הרע, אסור לו לשמוע להם. ובספר נצור לשונך עמ' לא: מי שהוריו, רבו או מורו שואלים אותו על מקרה כלשהו, והוא יודע שבתשובתו יוכרח לבוא לידי לשון הרע, אסור לו להשיב להם על אף חובתו לכבד אותם. ויהא זהיר בכבודם ויסרב באדיבות ובדרך ארץ.

8. **יצחק שמע שקובי מתכוון 'לקחת' את קופת הצדקה הנמצא בבית הכנסת של הישיבה. האם צריך לומר לרבו?**
- כל זמן שלא קרה המקרה, אסור לו לומר לרב, שגם זה בגדר איסור לשון הרע
  - אם יודע שאינו יכול למנוע מקובי לעשות העברה, מותר לספר לרב.
  - מחויב לנסות למנוע מקובי לעבור העבירה, ואף רשאי לאיים עליו שיספר לרב על כוונתו
  - צריך לעדכן את הוריו של קובי, שימנעו ממנו את העבירה (ואין בזה גדר של לשון הרע כיון שמתכוון לתועלת)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לא: אם הדברים שהוא נדרש לספר עשויים להביא תועלת ולמנוע נזק או רעה כלשהי, והוא עצמו אינו מסוגל לנזוף בעושה הרעה או למנוע אותה, מותר לו לספר את הידוע לו.

9. **מר דבורי הוא מנהל צרכנייה גדולה, ביקש מעוזרו לעשות פרסומת בגנות מתחרהו – האם חייב העובד לשמוע למנהל?**
- אפילו אם יודע שיפוטר והדבר יגרום למשפחתו קשיי פרנסה – אסור לשמוע בקולו
  - אם יודע שיפוטר במידה ולא יעשה, נחשב לאונס, ומותר (ש'אונס רחמנא פטריי')
  - אם יש חשש שכתוצאה מהפרסום יהיה נזק למתחרה, אסור בשום אופן. ואם אין חשש שיקרה נזק – בדיעבד מותר
  - אם יש חשש שכתוצאה מהפרסום יהיה נזק למתחרה, אסור בשום אופן. ואם אין חשש שיקרה נזק, ויש חשש שיפוטר אם לא יעשה, נחשב אונס ומותר בדיעבד

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לא: אין התר לדבר לשון הרע גם כאשר יגרם למספר נזק כספי. אדם חייב לוותר אף על כל רכושו ולא לעבור על איסור תורה אחד.

10. **בנימין, עובד חדש במפעל הייטק, הלך לאכול ארוחת צהרים יחד עם מספר עובדים, ובמהלך הסעודה שמע דברי לשון הרע ורכילות. מה עליו לעשות?**
- מחוייב לגעור בהם שיפסיקו
  - מחוייב לעזוב את המקום מייד
  - אם יודע שאינו יכול להפסיק אותם, ואין ביכולתו לעזוב את המקום, ישתוק ולא ישתתף איתם
  - ינסה לשנות את נושא השיחה לעניינים שאין בהם רכילות, ואם אינו מצליח – מחוייב לעזוב את המקום

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לא: אם נזדמן לחבורה שעוסקת בדברי גנאי ורכילות ואין ביכולתו להשתמט מהם, אסור לו להשתתף בשיחתם, אפילו אם אין הוא חש בנוח - צריך לשתוק אעפ"י שיראה בעיניהם כטיפש. ויזכור כ על כל רגע ורגע של שתיקה הוא זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער (אגרת הגר"א). ועיין בספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל א, סעיף ז). ע"ש.

11. שמעון סיפר לראובן שראה את קובי פורץ לפנות בוקר למכונתו. האם מותר היה לשמעון לספר, והאם מותר לראובן להאמין לסיפור זה?

- מותר לשמעון לספר, ומותר לראובן להאמין
- מותר לשמעון לספר, ואסור לראובן להאמין
- אסור לשמעון לספר, ואם סיפר, אסור לראובן להאמין
- אסור לשמעון לספר, ואם כבר סיפר, מותר לראובן להאמין

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' נז: אף שמותר לספר בגנותו של החוטא בזדון, אסור לשומע לקבל את הדברים כאמת מוחלטת. עליו להתייחס אליהם כספק עד שיתברר לו אמיתותם.

12. שימי ראה חבורת בני נוער שמשוחחים ביניהם, והיה סקן לשמוע הדברים. והחליט בליבו שאם ישמע גם דברי לשון הרע לא יאמין לדברים, האם עבר על איסור לשון הרע?

- רק המדבר עובר על איסור לשון הרע, ולא השומע
- גם השומע עובר על איסור לשון הרע
- אם השומע מקבל בליבו שלא להאמין לדברים - אינו עובר על איסור לשון רע (אך ראוי לו לעזוב המקום)
- אם השומע מראה שאינו מסכים לדברי לשון הרע, וגם מקבל בליבו שלא להאמין לדברים - אינו עובר על איסור לשון רע (אך ראוי לו לעזוב המקום)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עו: התורה אוסרת לשמוע לשון הרע. המקשיב לדברי גנאי שמספרים על הזולת, אף אם בליבו אינו מאמין לדברים, עובר על איסור שמיעת לשון הרע.

13. כשהגיע דור לקנות ירקות בבסטטה של זינו בשוק, גילה שהמחירים יקרים במיוחד, ואמר לו שהמחירים אצל המתחרה נמוכים יותר, התרעם זינו ואמר לו: "איך אתה יכול להשוות את הסחורה האיכותית שלי לסחורה הירודה שלהם?!". האם עבר על איסור לשון הרע?

- אין איסור לשון הרע בחפצים, מלבושים ואוכלים, אבל עבר על מצות 'ואהבת לרעך כמוך'
- רק דיבור על בני אדם נחשב איסור לשון הרע, דיבור על חפצים נחשב לאבק לשון הרע ואף זה בגדר איסור
- יש איסור לשון הרע גם כשמגנה את חפציו של מתחרהו
- אם דבריו של זינו אמיתיים ואמר זאת כדי שהלקוח לא יקנה סחורה ירודה, אין בזה איסור לשון הרע. אחרת, עבר על איסור לשון הרע

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עג: כשם שאסור להוציא דיבה על הזולת כן אסור לדבר בגנות חפציו. ע"ש.

14. כשהסתיימה החתונה, וחזרו יוסי וחבריו במונית, החלו לדבר לשון הרע על החתן והכלה. יוסי שלא עזרה בקשתו מהם להפסיק, הסתפק מה עליו לעשות. כיצד תורה לו?

- עליו לרדת מהמונית בהקדם
- יניח אצבעות באזניו כדי שלא ישמע
- יראה להם אי נוחות ומורת רוחו לשמוע דבריהם ויחליט בליבו שלא להאמין לדברים
- תשובות ב,ג
- תשובות א,ב,ג

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' פה: מי שמזדמן בין אנשים המדברים לשון הרע ואין ביכולתו להסתלק מהמקום וקשה לו לאטום אוזניו מחשש שילעגו לו, ימלא 3 תנאים: (1) יחליט שלא להאמין לדברי הגנאי שהוא שומע (2) יחוש בלבו אי נוחות. (3) לא יראה להם שום סימן הסכמה לדבריהם.

15. באילו מהמקרים הבאים עובר על איסור לשון הרע?

- רק בדיבור (לכן, נקרא דברי לשון הרע משום דיבור)
- בדיבור וגם בכתובה
- בדיבור, בכתובה וגם ברמז או תנועות גוף
- בדיבור, בכתובה, ברמז, בתנועות גוף וגם במחשבה

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לב-לג: על חטא לשון הרע אפשר לעבור הן בדיבור והן בכתובה, וכן אין להביע לשון הרע בכל צורה של רמז על ידי סימנים, תנועות יד או רגל והעויות פנים. ועיין בספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל א, סעיף ח-ט)

16. כשנפגש רוני חברו, מאור, במהלך קניות ושוחחו בעניינים שונים, סיפר לו רוני כי בנו החל לזלזל בתפלות וכן להיפגש עם בני נוער שוליים שמשיעים עליו לרעה. מאור, בארוחת ערב עם אשתו סיפר לה על המפגש עם רוני ועל בנו של רוני. האם שניהם חטאו באיסור לשון הרע?

- Ⓐ כן, שאין לאב רשות לדבר על בנו לשון הרע, ואין לבעל לספר לאשתו לשון הרע
- Ⓑ רק לרוני מותר לדבר על בנו (שבנו כגופו לעניין זה), אך מאור לא רשאי לספר לאשתו לשון הרע
- Ⓒ רק למאור מותר לספר לאשתו (שאשתו כגופו), אך האב לא רשאי לספר על בנו לשון הרע
- Ⓓ לא, שמעיקר הדין מותר לאב לספר על בנו, ומותר לבעל לספר לאשתו, שאין דיבור לשון הרע בין קרובים מדרגה ראשונה (אך לא ראוי לנהוג כך, אלא כשיש תועלת בדבר)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' ק-קא: אין אדם רשאי לספר לשון הרע אפילו לבני משפחת הקרובים ביותר. ולא יספר בעל לשון הרע לאשתו, ואשה לא תספר לשון הרע לבעלה. מאד נפוץ שבני הזוג מספרים אחד לשני את אשר עבר עליהם. לכן חשוב מאד שהיזהרו ויידעו להשמיט מהדברים את דבר הגנאי אודות אחרים.

17. לשון הרע שנשמע בפני שלושה בני אדם, האם מותר לשומעים לספר לאחרים?

- Ⓐ במקרה זה רק המספר עובר על איסור לשון הרע, והאנשים ששמעו וסיפרו, לא עברו על איסור לשון הרע
- Ⓑ לכל השיטות גם המספר וגם השומעים אם יספרו עוברים על איסור לשון הרע
- Ⓒ במקרה זה הגמרא הקלה כיון שדבר שיודעים אותו שלושה אנשים נחשב כבר ידוע לכל, ואין איסור לשון הרע חל על דברים העשויים להתגלות ממילא, אבל החפץ חיים החמיר
- Ⓓ במקרה זה יש דעה מקילה, שהשומעים אינם עוברים על איסור לשון הרע אם יספרו, אולם החפץ חיים מסתפק אם אפשר לסמוך על דעה זו כיון שרוב הפוסקים סבורים שאין לה מקור בגמרא

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לד-לו: רוב הפוסקים אינם מבדילים בין לשון הרע שנאמרה בנוכחות שלושה לבין זו שנאמרה בפני יחיד. קיימת דעה מקילה אומרת כי המדבר לשון הרע בפני שלושה אנשים ואלה חוזרים ומספרים את הדברים לאחרים, המספר הראשון עבר על איסור לשון הרע אולם, שלשות האחרים אינם עוברים על האיסור. הטעם, כיון שדבר שיודעים אותו שלושה אנשים נחשב כבר ידוע לכל, ואין איסור לשון הרע חל על דברים העשויים להתגלות ממילא, אבל ישנם תנאים מגבילים ומצמצמים את ההיתר הזה למקרים נדירים. ואפילו אז החפץ חיים מסתפק אם אפשר לסמוך על דעה זו כיון שרוב הפוסקים סבורים שאין לה מקור בגמרא. עיי' ועיין ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ב, סעיף ג-י). עיי' בהרחבה.

18. במהלך מפגש וועד עובדי מפעל גדול שנאלץ לבחור מי מהעובדים יפוטר, התקבלו החלטות קשות. מנשה שהוחלט לפוטרו מהעבודה, הטיח דברים נגד גדעון, שהשתתף במפגש. גדעון הסביר לחברו שהוא הצביע עבורו במאבק, אך הרוב חשבו אחרת. האם יש בזה משום לשון הרע?

- Ⓐ רק אם הישיבה הייתה סודית, אסור היה לגדעון לומר זאת. אחרת – מותר לספר מי היה נגדו
- Ⓑ בכל מקרה אסור היה לגדעון לומר זאת
- Ⓒ במידה וגדעון לא הזכיר שמות של משתתפים אחרים – מותר היה לומר זאת, ואין בזה משום לשון הרע או רכילות
- Ⓓ אם הישיבה הייתה סודית – אסור היה מהתורה לספר, ואם לא הוגדרה כסודית – אסור היה מדרבנן לספר

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לו: באסיפות שמקבלים החלטות קשות, אסור לכל אחד מהמשתתפים באספה לגלות את שמות אלה מביניהם שתמכו או הצביעו בעד אותה החלטה המנוגדת לרצונו של מישהו. אפילו בלא להזכיר שמות אסור. ואפילו שלא הוגדרה האספה סודית.

19. שימי התקשר לחברו, דויד, והציע לו לבא איתו לשיעור בהלכה של רב בית הכנסת. דויד ציין ששיעוריו של הרב משעממים וכן שהרב לא בקי כל כך בהלכה כמו הרב פלוני. האם יש בכך משום לשון הרע?

- Ⓐ כמובן, שדבריו של דויד אינם ראויים להאמר, ויש בהם משום זלזול בכבוד התורה, אך אין בזה משום לשון הרע
- Ⓑ דבריו של דויד על השיעורים משעממים, הם בגדר לשון הרע. אך דבריו על בקיאות בהלכה, אינם בגדר לשון הרע שכן כולם יודעים שהרב פלוני גדול בהלכה יותר מרב בית הכנסת.
- Ⓒ אם הדברים של דויד עלולים לגרום נזק, צער או בושה – יש בזה משום לשון הרע. ואם לא – יש בזה משום זלזול בכבוד התורה
- Ⓓ דבריו של דויד הם לשון הרע

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' לו-לז: רבים טועים וחושבים כי אין איסור ללעוג לשיעור תורה או דרשה ששמעו. נוהג זה – שהוא למרבה הצער נפוץ וגורם פעמים רבות נזק, צער ובושה לזולת – אין לו כל הצדקה והוא נחשב לשון הרע. גם כהשיעור באמת דל בתכנו, אסור ללעוג על נותן השיעור. עיי'.

20. נמרוד מגדיר עצמו כאפיקורס ולועג על כל דבר שיש בו ריח של תורה. הסתפק צביקה האם מותר לומר לשון הרע על נמרוד?

- Ⓐ לשון הרע אסור להיאמר על שום בריה, אפילו על גוי או ועל בעלי חיים.
- Ⓑ אעפ"י שחטא ישראל הוא, והאומר עליו לשון הרע, עובר על איסור דרבנן.
- Ⓒ מותר לומר לשון הרע על אדם כזה
- Ⓓ אעפ"י שמהתורה מותר לומר עליו לשון הרע, אסרו חכמים לומר עליו שמא ירגיל עצמו לומר גם על אדם כשר

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ב', סעיף י"ב): אם דורש אחד בבית המדרש – אסור על פי דין ללעוג עליו ולומר שאין בדרשותיו ממש ושאינו מה לשמוע. ובעוונותינו הרבים יש הרבה אנשים שפרוצים בענין זה, ולא יחשבו שהלעג הוא איסור כלל. ועל פי דין זה לשון הרע גמור. כי גורם היזק ממון לחבירו, וגם צער וביוש. כי גם אם זה אמת, לשון הרע אסור גם על אמת. ואם באמת איכפת לו מהדרשן, צריך ליעץ לו בינו לבין עצמו ולהעיר לו על שגיאותיו. ובעצה זו מקיים גם "ואהבת לרעך כמוך". ועל כל פנים אסור לעשותו ללעג בפני האנשים. ועיין בספר נצור לשונך עמ' לז: כאשר המדבר מביע דעות אפיקורסיות, מותר וחובה לגנותו וללעוג עליו ואיסור לשון הרע לא חל על איש כזה. ועיין עוד שם בעמוד נו. עיי'.

21. **דוב קרא בעיתון כי אחד מעובדי המפעל שלו פוטר בשל גניבה מהמפעל. האם מותר לקרוא כתבה כזו והאם רשאי להאמין?**

Ⓐ **אסור היה לו לקרוא, ואסור לו להאמין לדברים**

Ⓑ אסור היה לו לקרוא, אולם מאחר ופורסם ברבים, אין עובר על איסור לשון הרע (ודווקא שמספר לו בינו לבין עצמו יש משום איסור לשון הרע)

Ⓒ מותר היה לו לקרוא, כיון שפורסם ברבים, ואסור לו להאמין לדברים

Ⓓ מותר היה לו לקרוא, ומותר להאמין כיון שפורסם ברבים (ומסתמא נעשה בדיקה וחקירה לפני שפירסמו)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' צא: אם יצא קול בעיר כי פלוני עשה מעשה לא הגון, אסור להאמין בדבר. המאמין לשמועה שיצאה בגנות הזולת אף שהיא ידועה ברבים, עובר על איסור קבלת לשון הרע. ולאמיתו של דבר אסור היה לו לקרוא כתבה כזו.

22. **עומר, אמר לחברו, ישעיה: "בעיני הרב יעקב אינו תלמיד חכם, ואין זה לשון הרע שכן הייתי אומר לך זאת אפילו בפניו". האם יש בזה משום לשון הרע?**

Ⓐ **אפילו בפני האדם שמדברים עליו אסור לומר לשון הרע**

Ⓑ לשון הרע מוגדר דווקא שמדבר על חברו שלא בפניו. והאומר בפניו – עובר על "לא תשנא את אחיך בפניו"

Ⓒ כשמדבר על חברו שלא בפניו עובר על איסור לשון הרע ועל "ארור מכה רעהו בסתר". והאומר בפניו – עובר רק על איסור לשון הרע

Ⓓ המדבר לשון הרע על חברו בפניו עובר על איסור מדרבנן (ורק האומר עליו שלא בפניו עובר על איסור לשון הרע מהתורה)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' מא: אסור לדבר לשון הרע על חברו, גם אם היה אומר לו אותם הדברים בפניו.

23. **במהלך ויכוח בין ראובן לשמעון, אמר ראובן לשמעון דברים מעליבים על כך שהוא תמיד מתפלל בביתו ביחיד ולא מגיע לבית הכנסת בשל עצלותו. לאחר מכן סיפר זאת ראובן גם ללוי חברו. האם בשני המקרים עבר ראובן על איסור לשון הרע?**

Ⓐ רק במקרה השני עובר על איסור לשון הרע (כיון שדיבר מאחורי גבו של חברו ונחשב "מכה רעהו בסתר")

Ⓑ רק במקרה הראשון, עובר על איסור לשון הרע (כיון שעבר על האיסור כשאמר זאת בפעם הראשונה)

Ⓒ במקרה הראשון עובר על איסור לשון הרע מהתורה. במקרה השני עובר על איסור לשון הרע מדרבנן

Ⓓ **בשני המקרים עובר על איסור לשון הרע**

Ⓔ במקרה השני עובר על איסור לשון הרע מהתורה. במקרה הראשון עובר על איסור לשון הרע מדרבנן (שדברי גנאי מאחורי גבו של חברו חמורים יותר מהאומר הדברים בפניו)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' מא-מב: אפילו אם כבר אמר דיברי לשון הרע בפני חברו, אין לו עדין התר לספר זאת לאחרים.

24. **בפורים סיפר יורם בדיחה על חברו מבלי להזכיר שמו במפורש. האם עבר על איסור לשון הרע?**

Ⓐ **אם השומע מבין על מי מדבר, אעפ"י שאין בכוונתו לבזות ולהשפיל אלא סתם לצחוק – עובר על איסור לשון הרע**

Ⓑ אם מתכוון בבדיחה לפגוע בחבר – עובר על איסור לשון הרע (אעפ"י שהשומע לא יודע על מי מדובר), אך אם אינו מתכוון לפגוע בחבר, אסור רק מדרבנן (שמה ירגיל עצמו ויעבור על איסור לשון הרע מהתורה)

Ⓒ גם אם השומע אינו מבין על מי הבדיחה, עובר המדבר על איסור לשון הרע

Ⓓ בפורים אינו עובר על איסור לשון הרע מהתורה, אך בזמנים שונים עובר על איסור לשון הרע מהתורה

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ג, סעיף ג): איסור לשון הרע הוא אפילו אם לא מדבר מתוך שנאה ולא התכוון לגנותו אלא סיפר מתוך שחוק דרך קלות ראש, אף על פי כן כיון שהוא דברי גנאי, אסור מן התורה. ועיין **בספר נצור לשונך עמ' מג-מד:** אסור לספר לשון הרע אפילו בצחוק, גם אם הדברים נאמרים בלא שנאה ובלא כוונה לבזות ולהשפיל. וגם אם אינו מזכיר במפורש את שמו של האיש עליו הוא מדבר, אם השומע יכול להבין מתוך סיפור הדברים במי מדובר, הרי שעבר על איסור לשון הרע.

25. **שמואל לומד מידי יום הלכות שמירת הלשון. יום אחד פגש את שאול, חבר ילדות, שסיפר לו דברים גנות על חבר משותף. שמואל לא האמין בליבו לדברי שאול. האם שאול עבר על איסור לשון הרע?**

Ⓐ המדבר לשון הרע עובר על איסור לשון הרע מהתורה רק אם השומע מקבל את דבריו. אחרת – האיסור מדרבנן

Ⓑ **המדבר לשון הרע עובר על איסור לשון הרע מהתורה גם אם השומע אינו מקבל את דבריו.**

Ⓒ המדבר לשון הרע עובר על איסור לשון הרע מהתורה רק אם השומע מקבל את דבריו. אחרת – פטור

Ⓓ אם המדבר חושב שדבריו לא יגרמו נזק, ובאמת השומע לא מאמין לדבריו, אינו עובר על איסור לשון הרע, או אם דבריו עלולים לגרום נזק, לא משנה אם השומע יאמין או לא יאמין לדבריו – עובר המדבר על איסור לשון הרע

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' מו: המדבר בגנות חברו עובר על איסור לשון הרע, אפילו אם דבריו אינם גורמים נזק או רעה לאיש, כגון שהשומע מסרב להאמין לו לקבל את דבריו. ואפילו אם המדבר משער שדבריו לא יגרמו נזק, גם אז אסור לו לומר אותם. התורה אוסרת לשון הרע בכל מקרה, בין אם הדברים גורמים רעה ובין אם לא.

26. **בני ראה את גולן שעשה מעשה שיכול להתפרש לטובה או לרעה. והלך וסיפר לידידו, רמי. האם עבר על איסור לשון הרע?**

Ⓐ במקרה זה היה על בני לדון את גולן לכף זכות, ולא לספר. ואם סיפר עבר על מצות "בצדק תשפוט עמיתך"

Ⓑ במקרה זה היה על בני לדון את גולן לכף זכות, ולא לספר. ואם סיפר עבר על איסור לשון הרע

Ⓒ במקרה זה היה על בני לדון את גולן לכף זכות, ולא לספר. ואם סיפר עבר על איסור לשון הרע מדרבנן

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' מז: חובה לדון כל אדם לכף זכות ככל האפשר. הרואה אדם שאמר דבר או עשה מעשה היכול להתפרש לטובה או לרעה, חייב הוא לדונו לכף זכות. ואם סיפר זאת לאחרים, עובר גם על מצות "בצדק תשפוט עמיתך".

27. דרור, הוא חייל שנשאר שבת בבסיסו. בערב שבת הלך לבית הכנסת שבסמוך לבסיס ושאל את הגבאי אצל מי שאפשר להתארח לסעודה ליל שבת. ענה לו הגבאי: "אתה רואה את נחום, היושב בקצה בית הכנסת, לך אליו תמיד יש אצלו אוכל בשפע". האם יש בזה צד של לשון הרע?

- אין בזה לשון הרע, אך יש בזה אבק לשון הרע
- תלוי בצורת ביטוי אמירת הדברים. אם משתמע שנחום הוא זללן ולכן ברשותו תמיד שפע מזון, נחשב לשון הרע, אבל אם משתמע מהדברים שהם דברי שבח והערכה, שהוא מכניס אורחים ולכן ברשותו תמיד שפע מזון, אין בזה לשון הרע, ומותר
- תלוי בצורת ביטוי אמירת הדברים. אם משתמע שנחום הוא זללן ולכן ברשותו תמיד שפע מזון, נחשב אבק לשון הרע, אבל אם משתמע מהדברים שהם דברי שבח והערכה, שהוא מכניס אורחים ולכן ברשותו תמיד שפע מזון, אין בזה לשון הרע, ומותר
- יש בזה משום לשון הרע, והיה על הגבאי לברר תחילה עם נחום (שאם באמת לא התכוון נחום בשבת זו לארח, יתכן ובשל אי נעימות, נחום יפגע)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' מב-מג: יש דיבורים מסויימים שאינם נחשבים לשון הרע. אם השומע יכול לפרשם בשני אופנים – או כדברים בלתי פוגעים או כדברי גנאי, והדיבורים תלויים בצורת הביטוי או בתנועות ידיים של המדבר. אם משתמע מדברי המדבר זלזול, הרי דבריו אסורים. ועיין בספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ג, סעיף ב). ע"ש.

28. שרה ורבקה שוחחנו ביניהן על בנות כיתתן. שרה דיברה על טובה ששמעה שהיא אוכלת בלי לברך ברכות ראשונות, ורבקה דיברה על עדי היא עצלנית שראתה אותה שאינה מברכת ברכת המזון בגלל שהיא ארוכה. האם עברו על איסורי לשון הרע?

- המספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מדרבנן, עובר על איסור לשון הרע מהתורה, והמספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מהתורה, עובר על איסור לשון הרע (שרוב בני אדם מזלזלים יותר במצוות מדרבנן ולכן איסור לשון הרע חמור יותר). ואם כן, במקרה שלנו שרה עברה על איסור מדרבנן ורבקה על איסור מהתורה
- המספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מהתורה, עובר על איסור לשון הרע מהתורה, והמספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מדרבנן, עובר על איסור לשון הרע מדרבנן (שמצות מהתורה חמורות יותר ולכן הזולת שנאמר עליו נפגע באופן עמוק יותר, ולכן איסור לשון הרע חמור יותר). ואם כן, במקרה שלנו שרה עברה על איסור מהתורה, ורבקה על איסור מדרבנן
- המספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מהתורה או מדרבנן, עובר על איסור לשון הרע מהתורה במידה ושמע כן מאחרים, אך אם ראה את פלוני בחטאו אינו עובר על איסור לשון הרע מהתורה. ולכן במקרה שלנו שרה ששמעה, עברה על איסור לשון הרע מהתורה, ורבקה שראתה עברה על איסור לשון הרע מדרבנן
- המספר לחברו כי פלוני אינו מקיים מצות מהתורה או מדרבנן, עובר על איסור לשון הרע מהתורה בין אם שמע כן מאחרים, ובין אם ראה את פלוני בחטאו. ולכן במקרה שלנו שתיהן עברו על איסור לשון הרע

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' נא: אסור לספר לאחרים כי פלוני אינו מקיים מצות, הן מצות עשה והן מצות לא תעשה, הן מצות מהתורה והן מצות מדרבנן, מצוה שלמה או חלק של מצוה. וגם אין הבדל אם המספר שמע על כך מאחרים או אפילו אם הוא עצמו ראה את האיש בחטאו. ועיין בספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ד, סעיף ב).

29. איתן פנה לדוד לצורך שכירות דירתו. דוד חקר אצל יונתן אודות נאמנותו של איתן, ושמע ממנו שהוא אינו נאמן. ולכן החליט שלא להשכיר דירתו לאיתן האם נהג כדיון?

- מותר כיון שזה לתועלת (אבל אסור לו לקבל את דברי הגנאי ששמע כאמת מוחלטת)
- אסור, שאין להקשיב לדברי גנאי על הזולת אעפ"י שחלק מהדברים יועילו לו
- אסור ועבר על מצות "בפני עיוור לא תיתן מכשול" שגרם ליונתן לדבר לשון הרע על הזולת (במידה וישכיר דירתו לאיתן, יתקן את שעיוות)
- במידה ודוד היה הסביר מראש ליונתן שהוא מתשאל אותו עבור צורך אמיתי (כגון שכירות דירה), וגם היה מבקש ממנו לפני כן שידבר רק על דברים הקשורים לנושא, מותר. אחרת מכשיל את יונתן בהוצאת דיבה על איתן, ואסור

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עה-עט: אדם רשאי לשמוע לשון הרע על חברו, אם ידיעת הדברים נחוצה לו לתכלית מעשית הנוגעת לו, אולם עליו לזכור כי אסור לו לקבל את דברי הגנאי שהוא שומע כאמת מוחלטת. הוא רשאי לחשוש לדברים ולנהוג בזהירות ובחשד כלפי האיש במה שנוגע לענייניו. והמספר גם התכוון לשם תועלת ולא מחמת שנאה אישית.

30. זבולון המסוכסך עם נועם ראה אותו שאינו שומר שבת כדת. טליה ראתה את בתיה יוצאת לרחוב עם בגדים שאינם צנועים, כפי שהולכת אמה. האם מותר להם לספר זאת להוריהם?

- קודם עליהם לנסות בעצמם להשפיע עליהם, ואם לא יצליחו רשאים לספר למישהו שיכול להשפיע
- במידה וכוונתם לשם שמים, רשאים לספר למישהו שיכול להשפיע לעליהם
- רק לטליה מותר כיון שאינה עושה זאת מתוך שנאה אישית
- אסור לספר לאחרים, שגילוי החטא עלול לגרום למריבות וחיכוכים, ושב ואל תעשה עדיף

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' נה: מותר לספר לבעל השפעה על עובר עבירה כדי שיתקן דרכו. ואולם היתר זה מוגבל בכמה תנאים: (א) כוונת המספר חייבת להיות לשם לשמים ולא מתוך שנאה אישית. (ב) לשומע אסור לספר לאחרים. (ג) אם נראה למספר שקרובי עובר העברה לא ישפיעו עליו, ישתוק. כי במקרה כזה גילוי החטא רק יגרום למריבות. ע"ש באריכות.

31. קובי ידוע לכולם בשכונה כבעל עבירות. שמעון סיפר לראובן שראה את קובי ואת מומי פורצים לפנות בוקר למכונית. האם מותר לראובן להאמין לסיפור זה?
- Ⓐ רק על קובי מותר לו להאמין שעבר על עבירה זו, אך לא על מומי שאינו ידוע כבעל עבירות
  - Ⓑ מותר להאמין לסיפור, אך אסור לו לספר לאחרים
  - Ⓒ מותר להאמין לסיפור, וגם לספר לאחרים
  - Ⓓ אסור להאמין לסיפור, ואסור לספר לאחרים
  - Ⓔ מותר להאמין לסיפור, ומותר לספר לאחרים ולהזכיר רק את קובי ולא את מומי

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' נז: אף שמותר לספר בגנותו של החוטא בזדון, אסור לשומע לקבל את הדברים כאמת מוחלטת. עליו להתייחס אליהם כספק עד שיתברר לו אמיתותם. רק אם אותו אדם ידוע כבעל עברה ומוחזק כרשע, רשאי השומע לקבל כאמת את אשר שמע בעצמו.

32. רונן תבע לדין תורה את שותפו, פנחס, וזכה בדין. פנחס סירב לקים את פסק הבית דין. בעקבות זאת רונן סיפר זאת לכל חבריו ושכניו. האם רונן עבר על איסור לשון הרע?
- Ⓐ רק בית דין רשאים לגנות את המסרב לקיים את פסק בית הדין. ולכן רונן עבר על איסור לשון הרע
  - Ⓑ אם כוונתו של רונן להלבין פניו של פנחס, ולא לתועלת – אסור. ואם מעוניין לספר רק לתועלת (כדי שיזהרו ממנו) – מותר
  - Ⓒ מותר לרונן לספר בגנותו של פנחס הסרבן
  - Ⓓ אם רונן פנה לפנחס לאחר שזכה בדין, ואיים עליו שאם לא יקיים את פסק הדין הוא יפיץ זאת ברבים, ואעפ"כ פנחס המשיך לסרב, מותר

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' נז: כאשר בית דין פוסק לאדם כלשהו לעשות מעשה מסוים, והנידון מסרב לקבל את הוראת בית הדין, בלא שייתן הסבר מתקבל על הדעת לסיבת סירובו. במקרה כזה מותר לספר בגנותו של הסרבן

33. שוקי מעוניין לברר פרטים אודות יוסי לפני שיכנס איתו לשותפות בצרכניה. פנה שוקי לידידו שלמה שיתן לו פרטים על יוסי, האם נהג כדין?
- Ⓐ מאחר וכוונתו רק לתועלת, מותר
  - Ⓑ מותר ובתנאי שידגיש לנשאל שהוא מעוניין לקבל פרטים ספציפיים ולא לשמוע לשון הרע עליו
  - Ⓒ אסור, כיון שכמעט ולא ניתן שיוסי לא יוסיף דברים שיש בהם אבק לשון הרע, ונמצא ששוקי עבר על איסור 'לפני עיור לא תיתן מכשולי'
  - Ⓓ אסור לו לפנות ישירות ליוסי, אלא יפנה לרב מורה הוראה שמוכר גם ליוסי והוא יתשאל את יוסי ויעביר לשוקי רק את הפרטים שבאמת נחוצים לו

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ד', סעיף י"א) דע עוד כלל חשוב בענינים אלו. אם אדם רוצה להכניס את חברו בעסקיו, כגון לעשות שידוך איתו, או לשכרו למלאכתו. מותר לברר עליו, אפילו אם לא שמע עליו שום רעה. אפילו שיכול להיות שישפרו לו גנותו, מותר לברר. כיון שכוונתו רק לטובת עצמו, כדי שלא יבוא אחר כך לידי היזק ולידי מריבה וחילול ה'. אך צריך להודיע למי ששואל ממנו, שמברר בשביל תועלת. כדי שלא להכשיל אותו בלשון הרע. כך שגם אם חברו יספר בגנותו, זה יהיה לתועלת ולא יהיה לשון הרע. אך מאוד צריך להיזהר שכשמספר לתועלת, לא יגזים בענין הגנות. אם לא יודיע לו שהוא מברר לתועלת, נראה פשוט שעובר על "לפני עיור לא תתן מכשולי", כיון שייצא שהמספר מספר גנות לשם לשון הרע. ולמרות שהסיפור בעצם היה לתועלת. ספר נצור לשונך עמ' ס-סא: מי שחושב להיכנס לשותפות עם אדם אחר, רשאי לשאול עליו ולהתעניין אודות אופיו, התנהגותו ושאר פרטים הנחוצים לו. אף אם יתכן כי הנשאל יספר דברי גנאי על אותו אדם, הדבר מותר, מפני שכוונת הנשאל היא לתועלת בלבד, למנוע מעצמו נזק או מריבה בעתיד. וחייב להסביר לנשאל שהוא שואל לשם תכלית מועילה כדי שזה לא יחשוב שהוא שואל לשם שמיעת לשון הרע. אם לא ינהג כך יחטא באיסור לשון הרע. ע"ש.

34. רן סיפר לבני לשון הרע על דן (בני לא האמין לדברים, ודן לא מודע לכך). לקראת יום הכיפורים הרגיש צורך לתקן חטא זה ופנה לרב שיסביר לו מהי התשובה לעוון לשון הרע. אכן מהי התשובה?
- Ⓐ בדומה לשאר עבירות, עליו לעשות תשובה הכוללת, חרטה על החטא, וידוי, וקבלה לעתיד
  - Ⓑ צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ויבקש ממנו מחילה. ואח"כ לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
  - Ⓒ צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה, ואם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה אין הוא צריך לפרט. ואח"כ לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
  - Ⓓ צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה, ואם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה פטור מלספר לו, ויעשה תשובת המשקל בכך שיעודד אחרים להיזהר בשמירת דיני לשון הרע. וחייב לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
- מקורות:** ספר נצור לשונך עמ' סד: מי שנכשל בלשון הרע וחפץ לעשות תשובה, אם השומע לא האמין לדברים, נחשבים הדברים לעבירה שבין אדם למקום. במקרה זה עליו לעשות תשובה הכוללת, חרטה על החטא, וידוי, וקבלה לעתיד.

35. רן סיפר לבני לשון הרע על דן (בני האמין לדברים, ודן לא מודע לכך). לקראת יום הכיפורים הרגיש צורך לתקן חטא זה ופנה לרב שיסביר לו מהי התשובה לעוון לשון הרע. אכן מהי התשובה?
- Ⓐ לא צריך להודיע לדן, כיון שרק יגרום לו בושה. ולכן, עליו לעשות תשובה הכוללת, חרטה על החטא, וידוי, וקבלה לעתיד
  - Ⓑ צריך להודיע לדן כי סיפר עליו דברי גנאי ויבקש ממנו מחילה. ואח"כ לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד

- ⊗ צריך להודיע לזן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה, ואם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה אין הוא צריך לפרט. ואח"כ לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
  - ⊗ צריך להודיע לזן כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה, ואם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה פטור מלספר לו, ויעשה תשובת המשקל בכך שיעודד אחרים להיזהר בשמירת דיני לשון הרע. וחייב לעשות תשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד
- מקורות: ספר נצור לשונך עמ' סד:** מי שנכשל בלשון הרע וחפץ לשות תשובה, אם השומע האמין לדברים. נחשבים הדברים לעבירה שבין אדם לחברו וגם יום הכיפורים לא מכפר עד שיפייס את חברו. לפיכך חייב העושה תשובה קודם לבקש מחילה מהאיש שנפגע מדבריו. ולהודיע לו כי סיפר עליו דברי גנאי ולבקש ממנו מחילה. בד"כ חייב העושה תשובה לפרט בפני חברו את המעשים הרעים שעשה נגדו כשנא לבקש מחילה, אולם אם יודע שהדבר יגרום לו צער או בושה אין צריך לפרט. וגם צריך תשובה בין אדם למקום. במקרה זה עליו לעשות תשובה הכוללת, חרטה על החטא, וידוי, וקבלה לעתיד.

36. שמעון נוהג להשאל ספרים לחברו, ראובן. כאשר ביקר שמעון אצל ראובן וראה את הספרייה הגדולה שלו, ביקש ממנו שישאלו לו ספר מסויים, אך ראובן סירב. שמעון שנפגע, סיפר זאת ליהודה, ואף ציין בפניו שיותר הוא לא מתכוון להשאל ספרים לראובן, האם שמעון עבר על של איסור לשון?

- ⊗ לא, אך עבר על איסור 'לא תיקום' (בזה שלא השאלו לו ועל כן הוא לא מתכוון להשאל)
- ⊗ כן, בזה שסיפר ליהודה
- ⊗ כן, וגם עבר על איסור לא תקום

⊗ לא עבר על איסור לשון הרע כיוון שעשה זאת מתוך כעס כדי להשקיט מצפונו. ורק אם אכן יבקש ראובן להשאל שוב משמעון, והלה יסרב, יעבור שמעון על איסור 'לא תקום'

מקורות: נצור לשונך עמ' סח: המגנה את חברו והמספר עליו כי סרב לעזור לזולתו עובר על איסור לשון הרע. וכן המגנה את חברו ומספר עליו כי הוא סרב לעזור לו עצמו, חמור עוונו עוד יותר. וגם אם יספר על כך כבדרך אגב ולא מתוך כוונה לנקום בו על סרובו, הוא יעבור בנוסף גם על איסור "לא תטור" האוסר עלינו לנטור שנאה בלב למי שהרע עמנו. והתורה מצוה לשכוח את הדבר ולמחותו מהלב. ואם יספר מתוך כוונה לנקום בו, יעבור גם על הלאו "לא-תקום". ע"ש.

37. לצורך הרחבת בית הכנסת בשכונה, הגבאי עבר מבית לבית לבצע התרמה. יעקב, שתורתו אומנותו תרם 36 שקלים, וגם אדון רוטשילד, שהוא עשיר גדול, תרם 36 שקלים. הגבאי סיפר לאשתו שאדון רוטשילד ויעקב תרמו אותו סכום 36 שקלים. האם עבר על איסור לשון הרע?

- ⊗ לא, שאין בדבריו דברי גנאי שעלולים לפגוע ברי יעקב או באדון רוטשילד
- ⊗ כן, כיון שבדבריו יש רמז על תרומתם הזעומה

⊗ אם התרומה הייתה בעילים שם מבלי שתתפרסם – עבר על איסור לשון הרע, ואם ידוע שהתרומות של כל תורם מתפרסמות בפומבי – מותר לכתחילה

⊗ כלפי אדון רוטשילד הוא עבר על לשון הרע כיון שתרומתו הזעומה תראה כקמצנות

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ה', סעיף ו') ודע עוד כלל פשוט בדיני לשון הרע, שתלוי על מי מספר את הלשון הרע. יש דברים שאם מספרים על אדם אחד שבח הוא, ועל אדם אחר גנאי הוא. כגון אם יאמר על אדם שאין לו דאגות פרנסה שלומד ג' או ד' שעות ביום, זה גנאי גדול ובכלל לשון הרע. אבל אם מספר על בעל בית שטרוד בפרנסתו שלומד ג' ד' שעות ביום, זה שבח גדול. וגם בעניני צדקה כך הוא. שנתינה מכובדת לאדם פשוט, גנאי הוא לאדם עשיר. וגם בעניני בין אדם לחבירו, התנהגות שאדם רגיל מתנהג לעובדיו, שונה מאיך שאדם חשוב בישראל מתנהג עם פועליו ומשרתיו. הכלל הוא כדברי הרמב"ם: כל דברים שאם יתפרסם יוכל לגרום לחבירו נזק בגופו או בממונו, הרי זה לשון הרע. ואל יטעה אותך יצר הרע לומר ש"מה ששנוא עליך לא תעשה לחברך", והרי לי לא היה מפריע שיאמרו עלי שאני לומד ג' ד' שעות ביום? כיון שטעות הוא. כי הגמרא התכוונה אם היית במדרגתו, היה דבר זה שנוא עליך, לכן אל תעשה אותו לחברך. **ספר נצור לשונך עמ' עב-עג:** לשון הרע הוא לפעמים דבר יחסי, ישנם ביטויים האמורים להשתמע כדברי שבח על אדם אחד, בעוד שכשהם נאמרים על אדם אחר הם משתמעים כדברי גנאי. והקביעה האם הדברים הם לשון הרע או לא תלויים באדם שעליו דיברו. ע"ש.

38. ירון מודע לעובדה שכל השכנים שונאים את פיני, המנקה. באסיפת הדיירים שיבח ירון את פיני בפני השכנים. האם יש בזה צד של איסור לשון הרע?

- ⊗ אם ירון יודע שהשכנים ידברו גנאי על פיני – יש בדבריו לשון הרע, ואדרבה הוא זה הגורם שהם ידברו דברי לשון הרע
- ⊗ יש בדבריו משום אבק לשון הרע, כיון שדבריו יביאו את השומעים לדבר לשון הרע על פיני

⊗ אין בזה צד של לשון הרע, ואדרבה, יתכן ויש בדברי השבח שלו למעט את השנאה של השכנים כלפי פיני

⊗ אם כוונתו של ירון לשבח את פיני כדי למעט השנאה, מותר לכתחילה אעפ"י שיתכן וחלק מהשכנים יגנו אותו. ואם כוונתו בהזכרת שמו ושבתו כדי שיגנו אותו – הוא עובר על איסור לשון הרע וגם על איסור בפני עיור לא תיתן מכושול ועונו חמור שבעתיים

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ט, סעיף א) המספר בשבח של חבירו בפני שונאיו, גם כן בכלל אבק לשון הרע, כי זה גורם להם לספר בגנותו. ואם מרבה לספר בשבח, גם שלא בפני שונאיו אסור. כי על ידי זה רגיל בעצמו לגנותו בסוף "חוץ ממידה אחת רעה זו שיש בו...". או שהשומעים יאמרו "למה אתה מרבה בשבח, הרי יש לו מידה רעה זו. ועיין בספר נצור לשונך עמ' קה: המספר בשבח של חברו בפני שונאיו, נחשבים דבריו אבק לשון הרע. דברי השבח עלולים לגרום לשומעים יגיבו בדברי גנאי. ואפילו רק להזכיר את שמו אסור. ע"ש.

39. שולה ורונה נוהגות לעשות הליכה כל ערב, באחד הפעמים עברה לידן דיקלה חברתה של שולה. רונה, שלא הכירה את דיקלה, שאלה את שולה "איזו בחורה היא דיקלה?". ענתה לה שולה: "אל תזכירי את שמה של דיקלה, אני לא רוצה לדבר לשון הרע". האם יש בדברים אלו משום איסור לשון הרע?

- ⊗ כן, שגם רמזים נחשבים לשון הרע ולא רק הדיבור עצמו (ואדרבה, יגרמו לשומע לדחוק בו לספר)
- ⊗ לא, כיון שבפועל לא דיברה שולה דברי גנאי על דיקלה (ואין לעשות כן לכתחילה אעפ"י שבדיעבד לא נחשב לשון הרע)
- ⊗ אין בזה משום איסור לשון הרע, אך יש בזה משום אבק לשון הרע

○ לא, אין בזה משום איסור לשון הרע

מקורות: ספר שמירת הלשון (הלכות לשון הרע, כלל ט, סעיף א) יש דברים שאסורים מטעם אבק לשון הרע. כגון שאומר "מי היה מאמין על פלוני שיהיה כמו שהוא עכשיו". או שאומר "אל תזכירו את פלוני. אני לא רוצה לומר מה קרה איתו". ע"ש. ועיין בספר נצור לשונך עמ' קד-קה: דברים שהם כשלעצמם אינם לשון הרע, אולם מביאים לידי כך שאנשים ידברו לשון הרע, נקראים אבק לשון הרע. אבק לשון הרע אינו חמור כלשון הרע ממש, אך הוא אסור גם כן. ע"ש בהרחבה.

40. במהלך שיעור תנ"ך ביקש הרב מאברהם לענות על השאלה, ולא הצליח. ראובן שישב ליד שמעון לחש באוזנו שאברהם תמיד היה כשלוני. האם יש בזה משום איסור לשון הרע?

- לא, כיון שגם שמעון היה נוכח וראה ושמע שאברהם אינו בקי בחומר, ולכן אין בזה משום לשון הרע (אך כמובן שמעשהו של ראובן לא ראוי)
- לא, כיון שגם שמעון היה נוכח וראה ושמע שאברהם אינו בקי בחומר, ולכן אין בזה משום לשון הרע, אבל ראובן עבר על איסור חמור יותר "ארור מכה רעהו בסתר".
- לא, כיון שגם שמעון היה נוכח וראה ושמע שאברהם אינו בקי בחומר, אבל ראובן עבר על אבק לשון הרע
- כן, שגם אם השני ראה ושמע, הדיבור בגנות הזולת הוא איסור לשון הרע בכל מקרה

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עה: אעפ"י ששניים שמעו אינם רשאים לשוחח על כך ביניהם, כי ברוב המקרים יש להניח שבכל זאת יתווספו דברי גנאי.

41. גבריאל ועזריאל שמעו כיצד רחמים מגדף את ישעיה. לאחר מכן דיברו בינם לבין עצמם על המקרה. האם עברו על איסור לשון הרע?

- גם אם אינם מוסיפים פרטים חדשים, נחשב לאיסור לשון הרע
- במידה ואינם מוסיפים פרטים חדשים, אין זה נחשב לאיסור לשון הרע (אך אין לעשות כן)
- במידה ואינם מוסיפים פרטים חדשים ואינם מדברים בפני מי שלא שמע, אין זה נחשב לאיסור לשון הרע, ומותר (וראוי להחמיר ולא לדבר)
- גם אם אינם מוסיפים פרטים חדשים, נחשב לאבק לשון הרע (ואין לעשות כן)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עה: לא רק שאסור לשניים ששמעו לשון הרע לספר זאת לאחרים, אין הם רשאים לשוחח על כך גם בינם לבין עצמם על אף ששניהם יודעים את הדברים ואין אחד מוסיף לשני כל פרט חדש – ברוב המקרים יש להניח שבכל זאת יתווספו דברי גנאי. ע"ש.

42. במהלך ויכוח בבית הכנסת בין הרב לבין הגבאי, הטיח הרב בפני רפאל, אחד המתפללים שישב לידו, דברי גנאי על הגבאי, ורפאל אמר לרב שהוא מסכים עמו. האם רפאל עבר על איסור לשון הרע?

- רפאל עבר על איסור שמיעת לשון הרע
- רפאל עבר על איסור קבלת לשון הרע
- רפאל עבר על איסור דיבור לשון הרע
- רפאל עבר על איסור קבלת לשון הרע ואיסור דיבור לשון הרע

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עז: המקבל לשון הרע, כלומר מאמין בליבו לדברי גנאי שסיפרו לו על הזולת – עובר על איסור תורה. והשומע לשון הרע ואומר למספר כי הוא מסכים עם דבריו, עובר לא רק על איסור קבלת לשון הרע, אלא גם על איסור דיבור לשון הרע. בגלל הסכמתו לדברי הגנאי נחשב לו הדבר כאלו הוא עצמו דיבר לשון הרע.

43. כשנכנס דוד למטבחון בעבודתו להכין קפה, שמע את יונתן מדבר על איתן לאחר שהסתכסך איתו. דוד, שפנה אליו איתן לצורך שכירת זירתו, הסתפק אם מותר לו להקשיב לדברים כדי להכיר יותר את איתן. האם מותר לשמוע דברים לתועלת שבתוכם מזכרים גם דברי גנאי?

- מותר כיון שזה לתועלת אעפ"י שיונתן מדבר מתוך שנאה אישית לאיתן
- מותר כיון שזה לתועלת וגם לא ביקש שדוד יספר לו (ולא יקבל הדברים כאמת מוחלטת)
- אסור, שאין להקשיב לדברי גנאי על הזולת אעפ"י שחלק מהדברים יועילו לו
- אסור, ורק אם דוד היה פונה ביחידות אל יונתן לקבל פרטים ספציפיים על איתן לתועלת – היה מותר (אעפ"י שיונתן מדבר מתוך שנאה אישית)

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עח-עט: אדם רשאי לשמוע לשון הרע על חברו, אם ידיעת הדברים נחוצה לו לתכלית מעשית הנוגעת לו, אולם עליו לזכור כי אסור לו לקבל את דברי הגנאי שהוא שומע כאמת מוחלטת. הוא רשאי לחשוש לדברים ולנהוג בזהירות ובחשד כלפי האיש במה שנוגע לענייניו. ובמקרה שלנו המספר (יונתן) התחיל את השיחה בפני אחרים עוד קודם שהצטרף דוד, והוא אינו הגורם לדברי לשון הרע אף שהמספר לא הכוון לשם תועלת.

44. כשהגיע שמואל בבוקר לעבודתו ניגש אליו גדי כדי לספר לו על הויכוח שהיה לו אתמול עם קבלן השיפוצים שהזמין. האם שמואל רשאי להקשיב לו אעפ"י שיתכן וישמע דברי לשון הרע? מה נדרש משמואל לעשות?

- ספק דאורייתא לחומרה, ולכן לא ישמע (ויעשה זאת בכבוד מבלי שחברו יפגע)
- מותר לשמוע כדי להרגיע את גדי וליתן לו עיצה טובה (ואף שבדברים עלול להיות לשון הרע)
- שמואל צריך לשאול אותו האם המידע שמתכוון לספר נחוץ לשמואל (כגון כדי לדעת האם להזמין בעתיד את הטכנאי). ואם כן, מותר לשמוע ולא להאמין לדברים כאמת מוחלטת אלא לחשוש לדברים
- מותר לשמוע, אך אם הדברים מתחילים להיגרר לדברי גנאי ולשון הרע, צריך להפסיק אותו

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עט-פ: כאשר חבר בא לספר בגנותו של מישהו וקשה לשער אם נחוץ לך לשמוע את הפרטים שבפיו אם לא, מחד, יתכן ותשמע דברים שעשויים להביא לך תועלת (כגון: להישמר מפני נזק), ומאידך, אולי תשמע סתם דברי גנאי שאין בהם כל תועלת. במקרה כזה צריך לשאול את החבר אם ידעת הדברים שהוא עומד לספר נחוצה לי לשם תועלת. אם ישיב שכן, רשאי לשמוע דבריו. אך אסור לקבל את הדברים כאמת מוחלטת. ואם ניכר מתשובתו, שלא תצמח תועלת מהדברים, אסור להקשיב לדבריו.

45. **לקראת סוף יום העבודה, ניגש גדי כועס ובסערת רגשות לשמואל כדי לספר לו על המפגש הקשה שהסתיים עכשיו אצל הבוס שלהם. האם שמואל רשאי להקשיב לו אעפ"י שיתכן וישמע דברי לשון הרע? מה נדרש משמואל לעשות?**

- ספק דאורייתא לחומרה, ולכן לא ישמע (ויעשה זאת בכבוד מבלי שחברו יפגע)
- מותר לשמוע ואף מצוה להקשיב כדי להרגיע את גדי (ואף שבדברים עלול להיות לשון הרע, לא יאמין לדברי הגנאי)
- שמואל צריך לשאול אותו האם המידע שמתכוון לספר נחוץ לשמואל (כגון כדי לדעת איך להתנהג עם הבוס), ואם כן, מותר לשמוע ולא להאמין לדברים כאמת מוחלטת אלא לחשוש לדברים
- מותר לשמוע, אך אם הדברים מתחילים להיגרר לדברי גנאי ולשון הרע, צריך להפסיק אותו

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' עט-פ: קורה לעתים שאדם מספר לשון הרע מתוך רוגז רגעי בשעת כעסו. ובא לשפוך מרירות ליבו לפני חברו כדי להירגע ולהפיג כעסו, ולאחר מכן כבר לא יחזור לספר זאת לאחרים. במקרה כזה מצוה לקשיב לו ובכך אף מתרבה השלום בישראל. אולם על השומע לזכור שיש איסור להאמין לדברי הגנאי שהוא שומע.

46. **במהלך סעודה שלישית בבית כנסת, שמע ר' ערן מספר אנשים מדברים לשון הרע, והעדיף לשתוק כיון שסבור היה שלא ישמעו בקולו. האם נהג כראוי?**

- כן, שמוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין (אם יוכיח ולא יקבלו ממנו)
- רק אם יש סיכוי קלוש שישמעו לו, רשאי לשתוק, אבל אם יש אפילו סיכוי נמוך שישמעו בקולו, חייב להוכיחם
- חייב להוכיחם אפילו אם יודע שבדבריו לא יתקבלו
- כיון שהיה סבור שלא ישמעו לו, היה עליו לעזוב את המקום או לכל הפחות להראות בפניו שאינו מסכים לדבריהם

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' פג-פד: המזדמן לחבורת אנשים המדברים ביניהם לשון הרע, חייב להוכיחם או לגעור בהם, ואם ישתוק ולא יוכיח, נתפס גם הוא בעונם וחשב כאילו חטא בעצמו. גם מקום שלא יקבלו את תוכחתו חייב להוכיחם ולגעור בהם ואם ישתוק עלולים לחשוב שהוא מסכים איתם. ואין הכלל "מוטב יהיו שוגגין ואל יהיו מזידין" אינו אמור על מי שעובר איסור מפורש בתורה. ואם יודע שאם יוכיח יגבר לשון הרע, מוטב שלא להוכיח, ועליו להישמר משמיעת לשון הרע.

47. **ראובן נותן מזה מספר שנים מתן בסתר לאחד משכניו. לאחרונה שמע ממישהו שהשכן כלל לא נצטרך. האם רשאי להפסיק?**

- אמנם אסור להאמין ללשון הרע, אך מותר להישמר מפני נזק כד', ולכן מעיקר הדין מותר לו להעביר את הצדקה למישהו אחר עד שיתאמת האם השכן אכן נצרך
- מותר להאמין ללשון הרע כשהיא לתועלת, ומקרה זה נחשב לתועלת, ורשאי להעביר הצדקה למישהו שודאי נצרך
- אסור לא להפסיק עד שיתאמת הדבר לאחר בדיקה יסודית
- מחלוקת קשה בנושא, ועליו להתייעץ עם רבותיו מה עליו לעשות במקרה שכזה

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' פח: אם מספרים על אדם המתפרנס מן הצדקה כי אין הוא נצרך, ושלא כדין הוא נוטל מכספי צדקה אין רשאים להאמין לכך, וחייב להמשיך לתמוך, עד שיתאמת הדבר לאחר בדיקה יסודית.

48. **הרב צורי שליט"א ידוע כאיש נאמן מאד. כאשר נפגש אביתר עם הרב צורי בתור בהמתנה לשלם בקופה, סיפר לו הרב צורי על אחד המתפללים שהכניס ספר תורה עם מלא טעויות ובטח קנה זאת בסופר סת"ם מתחיל ולא בקי בכתיבה. האם רשאי להאמין לרב הידוע ביראת שמים שלו ובנאמנותו?**

- מותר להאמין לרב הנתפס כאדם אמין (בדומה להשבת אבידה לת"ח נאמן בטביעת עין אעפ"י שאין לו סימן)
- הרב עבר על איסור לשון הרע מהתורה, ואסור להאמין לדבריו של הרב
- אם ידוע שהרב בקי בהלכה ובפרט בהלכות שמירת הלשון – מותר להאמין לו, אחרת – אסור להאמין (ולא יקבל הדברים כאמת מוחלטת)
- אם הרב אמר שראה בעיניו את הספר – מותר להאמין לדברים, אך אם אמר ששמע על הספר – אין להאמין לדבריו

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' צב: אין להאמין לדברי גנאי אף אם המספר נאמן על השומע או ידוע כאיש מהימן.

49. **על מי בכל זאת מותר לדבר לשון הרע?**

- על האפיקורס
- על בעל מחלוקת
- על מלשין
- כל התשובות נכונות

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' צו, צז, קג: אסור לשמוע או לקבל לשון הרע על כל אדם מישראל, יוצאים מן הכלל: האפיקורס, המלשין, המוחזק כבעל עבירה, שמתיר לספר רעתם ולהאמין לדברי גנאי מספרים עליהם. אדם שגורם למחלוקת ומריבה (בעל מחלוקת) מותר לדבר עליו לשון הרע כדי להשבית המריבה. אבל אסור לבזותו ללא תועלת.

50. מיכאל ראה את בן אחיו, מיקי, שמסתובב לאחורונה בחברה רעה, וסיפר זאת לאביו (סבו של מיקי). האם נהג כנדרש?

כן, ואף מצוה יש בדבר, כדי שהסב יוכיח את נכדו (שבסיפור לתועלת אין איסור לשון הרע)

לא, שאסור לספר לשון הרע גם לקרובי משפחה

אם ניסה בעצמו להוכיחו ולא הצליח וחושב שסבו יצליח, מותר לספר, אחרת – אסור לספר

תלוי בכוונה של מיכאל, אם כוונתו לטובה – מצוה לספר, ואם סתם מספר קלונו – אסור אפילו בפני קרוביו

מקורות: ספר נצור לשונך עמ' קא: אין לספר לשון הרע על אדם בפני קרובו. גם אם כוונתו היחידה של המספר היא שקרובי האיש יוכיחוהו על רעתו, הוא עובר על איסור לשון הרע, משום שהיה עליו להוכיחו בעצמו ולא לרוץ לספר קלונו בפני קרוביו, רק במקרה שכבר ניסה להוכיחו בעצמו ונכשל או שאין באפשרותו להוכיחו, מותר לו לספר על רעתו לקרוביו כדי שהם יוכיחוהו.

חג פסח בריא כשר ושמח